

Cimbora

kíváncsi diákok lapja

2026.
május-
június

Ti írtátok pályázat • 2026
Válogatás a
nyertesek alkotásaiból

19. oldal

Meghívást nyertek

a 18. Cimborá Kaláka Táborba

2026. július 7–11., Vármező

A Cimborá Ti írtatok pályázatának nyertesei

1. Ambrus Barbara Renáta, Gyergyócsomafalva	10. Márton Jázmin, Kászonimpér
2. Bálint Beatrix, Sepsibükszád	11. Miron Otilia, Sepsiszentgyörgy
3. Bodor Orsolya, Mikóújfalú	12. Nagy Dóra, Zeteváralja
4. Čălitu Raisa Rebeca, Kovászna	13. Sánduly Zsófia, Zetelaka
5. Elekes Panna, Zetelaka	14. Szakács Sára, Sepsibükszád
6. Ilyés Nóra, Mikóújfalú	15. Sebestyén Bernadett, Zetelaka
7. Kakucs Delinke, Sepsiszentgyörgy	16. Sebestyén Gyopár, Zetelaka
8. Kelemen Anita, Sepsiszentgyörgy	17. Vancea Tamás, Mikóújfalú
9. Lőrincz Luca Tünde, Csíkszereda	

A 18. Cimborá Kaláka Pályázat nyertes csapatai

The Four Minions – Fejér Ákos Általános Iskola, Mikóújfalú és Mikes Ármin Általános Iskola, Sepsibükszád: Bujdos Elizabeth, Curuț Balázs István, Ilyés Botond, Vancea Tamás

Interkecskék – Gaál Mózes Általános Iskola, Barót: Bede Tímea, Kusztos Kincső, Teklesz Bálint Zsolt, Vásárhelyi Béla Sándor

Baglyocskák – Kőrösi Csoma Sándor Líceum, Kovászna: Bodor Krisztián György, Király Kitti, Kolozsváry Kincső Kamilla, Kovács Andrea

Kászonpataka – Dr. Lukács Mihály Gimnázium, Kászonaltíz: Boga János, György Attila, Szécsi Rita, Veress Báborka

Cimbik – József Attila Általános Iskola, Csíkszereda: Fogarasi Hunor, László Gerda Hedvig, Páll Kriszta, Veress Klára

Kíváncsian várjuk a találkozást!

Cimborá

kíváncsi diákok lapja

2026. május–június, XXXVI. évfolyam

Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimborá árát a sepsiszentgyörgyi Cimborá Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cont IBAN: RO35BTRLRONCRT0C6915601
Banca Transilvania, Sf. Gheorghe
Fundatia Cimborá, CIF: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Csillag István, Köllő Zsolt, Kusztos Anna, Lovétei Lázár László, Mátyás Noémi, Nádasdi Csilla Emese, Szonda Szabolcs, Szócs Imre, Szócs Domokos, Vetró-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

A borítón Pánczél Évi illusztrációja.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimborá Alapítvány.

Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában.

Cimborá-szerkesztőség: Szabadság tér 7. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimborá.net

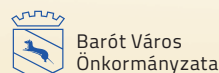
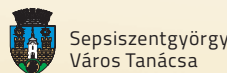
TÁMOGATÓK

Nemzeti
Kulturális
Alap

Támogató a Romániai Magyar
Demokrata Szövetség és
a Communitas Alapítvány

Tartalom

Cimbirodalom

Horváth Benji: *Damian és a csillagok tánca (23.)* – A sűrű Semmi ..... 4. oldal

Csak 1 vers / Lovétei Lázár László rovata

Gulyás Nagy Imre: *Sóhajtás a szünidőhöz* ..... 8. oldal

Cimbirodalom

Bernard Friot: *Újabb sietős történetek (8.)* – Robot, Program ..... 9. oldal

Olvasólámpa / Mátyás Noémi rovata

Mi segít kimondani a kimondhatatlant?
Győri Katalin: *Nem festek álmokat* ..... 10. oldal

Kiyash Monsef: *Egyszer volt* ..... 11. oldal

Cimbi a társadalomban / Gecse Barbara rovata

Mit tanulhatunk a mozgalmakból? ..... 12. oldal

Beszélő tárgyak / Ladó Ágota rovata

Nézd a csillagokat! ..... 14. oldal

Szín-tér / Vetró-Bodoni Barnabás rovata

A szépség a szemlélőben rejlik – A Szín-téren: Marcos Guinoza brazil alkotó ..... 16. oldal

Pénzen a természet / Köllő Zsolt rovata

A királynő állatkertje ..... 18. oldal

Ti írtatok pályázat • 2026

Válogatás a nyertesek alkotásaiból ..... 19. oldal

Nagy Dóra: *Ő* / Kakucs Delinke: *Mélységek* / Kelemen Anita: *Nővérem*
Miron Otilia: *Az immunrendszer lovagja* / Elekes Panna: *Felhők felett*
Sebestyén Gyopár: *2026. március 14.* / Sánduly Zsófia: *A fehér ló titka*
Čălitu Raisa Rebeca: *Erdő, mint egy álom*

Kamasz(OK) / Nádasdi Csilla Emese rovata

Brutális majális ..... 26. oldal

Pad alatt

Levél Cimbittől ..... 28. oldal

Rejtvényvilág / Szócs Domokos rovata

60 éve jelent meg a Csipike ..... 29. oldal

Fodor Sándor hősei a hálóban ..... 30. oldal

Cimbi képtára / Ladó Ágota rovata

Rusz Lívía, a bátor ..... 31. oldal

HORVÁTH BENJI

Költő, műfordító, szerkesztő, slammer, énekes. 1988-ban született Marosvásárhelyen. Legutóbbi, ötödik verseskötete, az *Emlékmű a jövőnek* 2022-ben jelent meg a budapesti Jelenkor Kiadónál.

Damian és a csillagok tánca című disztópiáját 2023. novemberi lapszámunktól közöljük folytatásokban.

Orbán Eszter fotója

Damian és a csillagok tánca (23.)

A sűrű Semmi

Az az érzésem, elérteztünk egy ciklus végéhez, drága gyermekeim, mormolja Hold mama, Hya holdszelleme, miközben a fenyvesben sétál. Nézegeti a fáit, megsimogatja ezeket a millióséves, ezeréves, százéves, tízéves, egyéves gyermekeket a tudatának, akik saját tudattal rendelkeznek, mióta az első kis bimbót elültette testében, mióta megszületett holdként, mióta lelke beleszeretett ebbe a gázóriás bolygóba, Inába, itt, a Nayaszamé csillag családjában, és úgy döntött, hogy itt, mellette akar megtestesülni holdként, itt akar élni, élete minden pillanatában gyönyörködni akar ebben a hatalmas, megközelíthetetlen testben, Ina, mormolja, vörös, kék, lila, zöld gázvirágzás, Ina, vihar a tudatomban, bizsergés a testemben, Ina, megáldottál, hogy megáldhassak másokat, Ina, mióta megszülettem, szerelmes beléd a lelkem, Ina, mondja, miközben kiér egy tisztásra, és felnéz a hatalmas, színes, pompás gázóriásra, mióta testet öltött ez a szerelem, nyílnak bennem a bimbók, a fenyvesek, az erdők, a labirintusok, nyílnak a gyermekeim és nyílik a tudatuk, Ina, a tied vagyok, és mégsem vagyok a tied, a gyermekeimé vagyok, mutat körbe a tisztáson, belőlem vannak és belőlük vagyok. Hát gondoltad volna, hogy mindannyiunk anyja, a te anyád is, Ina, te nagy gázvirágzás, a te anyád és mindannyiunk anyja a galaxisban, a Háromszemű Kígyó, maga a Galaxis szelleme, Nagini az én gyermekemként születik meg egyszer? Gondoltad volna? Hát érzem, Ina, szerelmem, hogy véget ért egy ciklus, és el kell hagylak. Egyszerre sír, édesem, és ujjong a szerelmes anyalelkem, egyszerre sír és ujjong...

Lenéz a hóba maga elé. Egy darabig némán bámul, aztán legyint. Továbbmegy, át az erdőn, dúdolvá gyűjtögeti a tűzifát.

– Ne haragudj, tudom, hogy bölcsőbb és öregebb vagy, mint én, de kikészít a dúdolgató könnyedséged, miközben itt szétpattintja az idegeinket az apokalipszis huzata.

Veszélyben van minden, te meg itt dűnyögysz a szerelmes lelkedről – szólal meg a háta mögött egy dohánykarcos női hang. Hold mama almosolyodik.

– Eva Maria! – mondja, miközben megfordul, hogy üdvözölje barátnéját, az Öt Varázsló közül számára a legkedvesebbet: mindig hanyag, valahogy mégis elegáns tartás, felemelt, lazán eltartott jobb keze ujjai közt füstölő cigaretta, sötét, szigorú vonások, savanykás mosoly és az a cinkos csillogás szürkészöld szemében... – Mindig megnyugtató hallani a hangodat, főleg, amikor a hátam mögött ólálkodsz.

– Haha, mintha nem vetted volna észre már jóval hamarabb, hogy itt vagyok – mondja Eva Maria Angela, és kitarja karját. Megölelik, homlokon csókolják egymást. Eva Maria elnyomja a cigijét egy csikkartóban, amit aztán zsebre tesz. Átv teszi az összegyűjtött tűzifa felét Hold mama jobb karjából. Hold mama belekarol, így mennek tovább a fák között.

– Aggódik mindenki, mama – szólal meg egy idő után Eva Maria. – Valamit kellene tennünk. Kell lennie valaminek, amit megtehetünk.

– Tudom, drága. Valamit tennünk kell. Tudom. A tisztáson a tűzhely mellett ketten várják őket: Szibill, az arborai vak látó és Ina Sanchez, Aniya édesanyja.

*Egy homokszemben világot látni meg,
S egy vadvirágban mennyországot,
Tenyereden megtartani a végtelent
S egy órában az örökkévalóságot.*

(Itt és alább: a szerző fordításai – szerk. megj.)

Aniya fejében William Blake verse kattog, miközben a Labirintus bejáratánál számolja a percek. Az elmúlt huszonnégy órában mindenki elfoglalta helyét Hya holdkéreg alatti és föld alatti városaiban, felkészülve a támadásra. Arek Magarian kétezer járóhajójával már elkezdte a harcot kint, a holdközeli úrban, Salomé-Rumia világromboló hajóival. Eduardo és az erősítés a jelre várnak Hya sötét oldalán. Arekék már tíz hajót elvesztettek, de sikerült kilőniük ugyancsak tíz ellenséges hajót is.

Luigi biztonságos helyen, a Labirintusban. Aniyát furcsa szorongás eszi belülről, egyfajta fojtogató bizonytalanság, mintha valami hiányozna valahonnan. Érti magában a Háromszemű Kígyó erejét, érzi, hogy rettenetes dolgokra volna képes, és ez megijeszti. Érti, hogy világokat felforgató tüzek égnek benne. Érti, hogy minden ki akar robbanni.

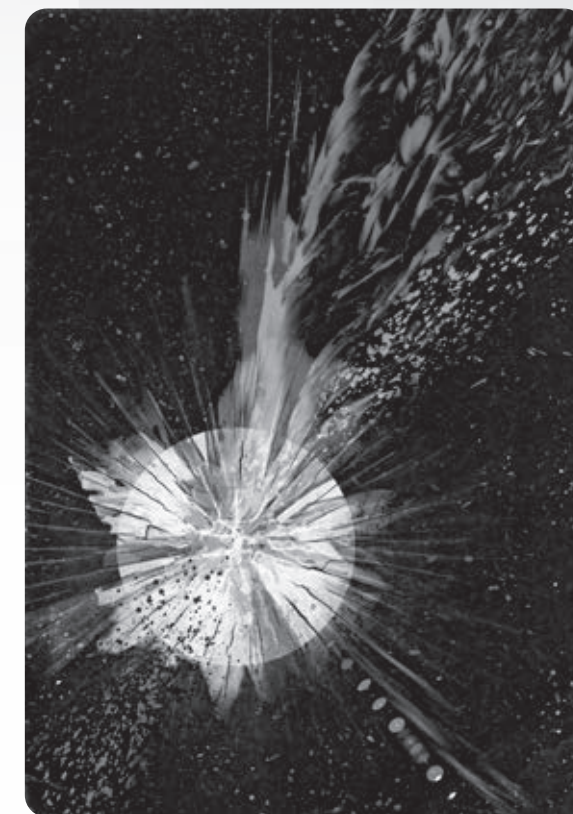
*A kalitkába zárt vörösbegy
Láttán a Mennyek feldühödnek.
A gerlével s galambbal teli ház
Felrázza a Pokolnak minden régióját.*

– A Pelikán elesett... a Kínai Cédrus is... – szólal meg Arek Aniya fülében a közös kommunikációs csatornán. Még két hajó odaveszett tehát a Holdórségtől. Aztán még három, majd még egy, még kettő, még kettő Salomé-Rumiától, telnek a percek, majd a tizből hamar száz lesz, aztán kétszáz, és akkor Arek elkezdi visszavonulni, majd újra támadni, kezdi őket átengedni, hogy leszálljanak a holdon. Jelentik az őrszemek, hogy Ithembába és két másik városba is bevonultak a katonák, keresik az ellenállást. Leereszkesznek a föld alá, ekkor már kezdődnek a közelharcok. Rajtaütésszerű támadásokkal és gyors visszavonulásokkal terelgetik a Labirintus bejáratai felé a megvadult és megzavarodott ellenséget. Aniya és néhány holdőrtársa egyik ilyen bejáratnál várakozik, hogy becsalja őket a Labirintusba.

Amikor a Holdórség odaveszett hajóinak száma eléri a hét-százat, Arek megadja a jelet Eduardónak. Eduardo oldalba támadja Salomé-Rumia erőit. Elkezdik körbekeríteni őket.

*A gazda portáján kiéhezett kutya
Romlást jövendöl az államra.
A ló, akit az úton meggyötörtek
Embervérért kiált az Éghez.*

David Reisz, Salomé-Rumia Világföderáció világromboló erőinek parancsnoka türelmesen megvárja, amíg a Brent Macklemore kapitány által vezetett három ezred a felére

csökken, és a Holdórség körbekeríti őket. Amikor ez megtörténik, ő is előjön rejtekhelyéről három-ezer világromboló hajójával a gázóriás bolygó mögül, és hátba támadja a mit sem sejtő Holdórséget. Elégedetten osztogatja a parancsokat a hajóhídon. Talán mégiscsak megússza ezt ép bőrrel. Már látja magát, ahogyan nemzeti hősként ünneplik.

– Parancsnok úr, örülök, hogy láthatom. Innen könnyű dolgunk lesz. Már menekülnek is. A holdfelszínen viszont kitört a káosz. Csapatok tűnnek el csak úgy, összefüggéstelen jelentéseket kapunk. A kémeink, akiket előre küldtünk, még nem jelentkeztek a városok koordinátaival – szólal meg Brent Macklemore kapitány hologramja.

– Értem, kapitány úr. Több hajót ne küldjön le, előbb befejezzük itt a harcot, lássuk, mennyit bír meg a Holdórség az úrban. Szólítsa fel őket, hogy adják meg magukat.

– Igenis, parancsnok úr.

Frekvencia volt, sugárzás, kicsi fénycsík volt Nagini, amikor elhagyta az időt és teret, ami megszülte. Kisiklott a semmibe, és tele volt ez a Semmi. Benne volt minden, amit elképzelhetett valaki a

világok előtti füstben. Az anyaggal és a nemanyaggal, a sugárzással és hullámokkal, a sűrű Semmivel kezdte táncát ez a kígyó, három kicsi szemével többet látott, mint ami létezett addig, felforgatta, gyúrta az időket és tereket, és mi együtt gyúrtuk vele, forgattuk, táncoltunk vele. Frekvencia volt, sugárzás volt, kicsi fénycsík volt három kicsi szemével Nagini, a Kígyó, aki megszülte a Csillagok Táncát, hogy táncukat sose hagyják abba.

Hold mama, Eva Maria Angela és Ina Sanchez, valamint Szibill, a hűyi vak imaya együtt mondják el Nagini eredetimáját. Lobog a tűz, körülötte állnak. Valamiképpen segíteni próbálnak Aniyának az imáikkal.

– Legyen az én erőm a te erőd, senki lánya és mindenki lánya, senki anyja és mindenki anyja, Aniya, és benned a mindenség pásztora, Nagini, én mondom ezt, Inanna, a Hold Szelleme, aki szerelmes a színes, pompázatos Inába, kezdedbe teszem most sorsomat, itt a mindennek és semminek a peremén – mondja Hold mama.

– Láss az én szememmel, lányom, anyám, láss többet, mint én, lásd a kiutat, lásd Aru Aru titkos szeretetét, lásd a Holdsárkányokat, halld az Első Farkas énekét, neked szól, Nagini. Aru Aru bora nuha, Aniya. Veled vagyunk itt, a dolgok végén – szólal meg Szibill.

– Nincs nagyobb szabadság, mint a tied, Nagini, te táncos kígyó, te mindenség pásztora, nincs nagyobb szabadság, mint a teremtés, Aniya, utódom és ősem. Benned van a szabadság, és benned van a mi szabadságunk is. Légy áldott, hogy megáldhass minket is. Együtt állunk mindennek a kezdetén – teszi hozzá Eva Maria Angela.

– Mindig melletted volt a lelkem, egyetlen, gyönyörű lányom. Nincs idő és nincs tér, ami szétválaszthatna. Nincs pusztítás, ami kitörölhetne. Nincs átok, amit nem lehetne áldássá fordítani. Nincs gonoszság, ami el tud bírni minket. Vigyázzunk rád, ahogy te is vigyáztál mindig ránk – mondja Ina Sanchez.

*

*Az űzött vadnyúl minden jajszava
Az agyakból a rostokat szaggatja.
Ha megsebezte szárnyát a pacsirta,
Az éneklést a kerub abbahagyja.*

Amikor megjelennek Salomé-Rumia kék egyenruhás katonái, a Labirintusból hűvös szél tör elő és söpör végig a holdörökön. Aniya megborzong, és lelassul az idő. Hirtelen egyszerre van a testében és kívüle, körülötte, és mindent egyszerre lát kívül-belül, a ruhák szövését, a bőrsejteket, a belső szerveket, a növények rostjait és a kövek gyűrődéseit.

Minden részecske összes oldalát. Megfogja a szelet, és tüzet fúj bele, azzal továbbküldi a katonák felé.

Mire visszatér a megszokott fizikai valóságba, a katonák mindenfelé menekülnek égő egyenruháikban.

– Aniya! – hasít bele a dobhártyájába Eduardo hangja.

– Itt vagyok, apa – válaszolja.

– Találatok érték a Siklót. Lefagytak a reaktorok. Körbe vagyunk véve. Ez egy privát csatorna. Csak veled akarok most beszélni. Figyelj rám: ha bármi történik velem...

– Nem...

– Figyelj rám: ha bármi történik, tudod, hol az anya hajója, ülj be és menekülj! Keresd meg Damiant. Tarts ki, erősebb vagy mindenkinél, drága lányom! Szeretlek. Kitöltöttem az é... – szakadás, recsegés, aztán csend.

– Apa!

Csend.

– Apa!

Csend.

– Apa...

– Aniya! – Arek Magarian hangja, távolról. – Aniya! Eduardót találat érte. Nem tudom, mi a helyzet veled, de neked menekülnöd kell azonnal!

*A harcra kicsipett kakas
A felkelő napokra ráiaszt.
Minden farkas- s oroslánüvöltés
Felhossa a Pokolból valaki lelkét.*

Aniya megint kilép a testéből. Látja a harcot a Hya köré görbülő úrban. Keresi, és nem látja sehol a Siklót. Csak romokat, részecskék ködét. Nem látja sehol az apját. Valami belülről égetni kezdi a szívét. Sírni szeretne, de nem tud.

És megfordul, és látja a Holdat, Hyát, kívül-belül, látja, hogy a Salomé-Rumia kémei felküldik a városok koordinátáit, és látja, ahogy Ithembat ellepik a nukleáris lövedékek. Ithemba ég.

És ezzel egy időben Arek hajóját is találatok érik. Megjelenik Szibill, és kérlelni kezdi.

– Aniya, fogd Luigit és menekülj innen, kérlek. Anyád kéri, az őseid, a Hold Szelleme is.

Aniya behunyja szemét. Arek is elment. Ithemba ég. A városom ég.

A városaim égnek. Vér áramlik a folyóban.

– Nagini, ki kell lépned innen gyorsan, szükség lesz még rád máshol! – kérleli a vak imaya.

Luigi is megjelenik a lábánál. A Labirintus elküldte hozzá. Kérlelve néz fel rá.

De Aniya szívében apró tömeggé sűrűsödik a kétségbeesés. És nőni kezd, és összeomlik minden, és haraggá kristályosodik ki benne. Szférát formál maga, Luigi és Szibill köré a sűrű haragból, Nagini minden életének haragja felbred benne. Addig sűrűsödik a harag, amíg ott ülnek egy fekete lyuk szemében. És ez a fekete lyuk elindul, és elkezd felzabálni és részecskékre szedni Salomé-Rumia megmaradt világromboló ezredeit.

Salomé-Rumia hajói szétszélednek és menekülni kezdenek. A kicsi fekete lyuk üldözni kezdi őket. Aniyának ég a szíve, Nagini mindhárom szeme vért könnyezik.

Luigi és Szibill dermedten áll vele a fekete lyuk szemében.

David Reisz kiadja a parancsot, és Salomé-Rumia menekülő világromboló hajói egytől egyig kilövik a világromboló arzenáljukat Hyára.

Az idő kitágul, a fekete lyuk megfordul. Aniya, Szibill és Luigi tehetetlenül nézi, ahogy szeretett holdjuk felvillan, majd újra és újra, és minden villanás között egy örökkévalóság telik el.

*Minden éjjel s minden reggel
Van, akit a nyomor szül.*

*

– Mit tegyünk, drága anyám... – sír Ina Sanchez, és sír vele Eva Maria.

– Most már nincs mit tennünk. Bízunk kell benne, hogy a helyükre kerülnek a dolgok, velünk is, nélkülnk is – szorítja magához őket sírva Hold mama.

*

*Minden reggel s minden éjjel
Van, akit szül a finom gyönyör.*

Amikor Salomé-Rumia világromboló lövedékei éppen részecskékre szaggatják Hyát, az Öt Varázsló álmát, a Limbót, ahol mindenki menedékre talált, a függetlenségnek ezt a titokzatos fellegvárát a titokzatos Labirintusával és holdkéreg alatti faunájával és flórájával, ezt a gyönyörű, sokszínű foltocskát egy gázóriás szemén, akkor odaér a fekete lyuk. A robbanás megfagy, a szétrepülő részecskéket beszippantja az eseményhorizont.

– Összerakom őket. Összerakom a részecskéket. Én vagyok a Háromszemű Kígyó. Összerakom őket – szólal meg Aniya, miközben Szibill és Luigi tátott szájjal figyel.

A fekete lyuk elindul, benne Salomé-Rumia hajóinak és Hya holdjának és labirintusainak és különféle lényeknek és mindenféle történetének sűrűn kavargó részecskéivel, el innen, minél messzebb, kifelé a galaxisból.

*Van, akit szül a finom gyönyör,
Van, akit szül az örök éjjel.*

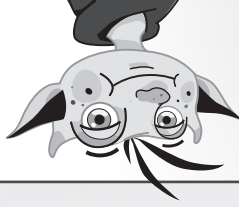
*

Arek Magarian kinyitja szemét, de olyan erős a fény, hogy rögtön be is csukja. Meg akarja dörzsölni a szemhéját a kézfejjével, és észreveszi, hogy bilincsből van a keze. Lassan, résnyire kinyitja szemét.

Egy asztalnál ül, vele szemben egy ember körvonalai rajzolódnak ki, kék egyenruhát visel. Arek hunyorogva összpontosít, lassan összeáll egy ridegen mosolygó, olajbarna arc. Sárga szemek.

– Üdvözetem, Holdör uram. David Reisz vagyok, Salomé-Rumia Világföderáció világromboló haderőinek parancsnoka. Maguk, úgy látom, a fekete mágiában is jártasak. Mindenesetre hosszú út áll előttünk, lesz időnk beszélgetni. Elmesélheti nekem, hogy is jönnek maguk ahhoz, hogy csak úgy kilőjenek egy fekete lyukat.

GULYÁS NAGY IMRE

Sóhajtás a szünidőhöz

Pénzemnek holdja elfogyatkozott,
Egy árva fillér sincsen birtokomban,
Szurkolni kell az orditóriumban,
Isten megvert, sorsom megátkozott.

Derűm sötét borúra változott,
Egy-két ütöt tapló áll tarsolyomban,
Mely pénztől duzzadt gazdagabb koromban,
Míg még ünnep s civis-gyerek hozott.

De már többé sem ez, sem az nem ád,
Végére jártam a salláriomnak,
Zártan ajtója a panáriomnak.

Hasam korog, szemem káprázva lát.
Koplalni baj, torkig lakozni jó;
Jövel hát várva-várt vakáció!

Gyónás következik: mindenfélét összeolvasgatva néha annyira megtetszik nekem egy-egy (próza)részlet, hogy *Talált vers* címmel saját kötetemben is idézem őket – főleg akkor, ha megvilágítják-értelmezik az azokban előttük-utánuk lévő verseimet. Ugyanezért került be az 1840-ben, 23 éves korában tüdővészben meghalt Gulyás Nagy Imre szonettje *Csak 1 vers* című rovatunkba: szünidő következik nálunk, Erdélyben is, akárcsak kétszáz évvel ezelőtt a debreceni Református Kollégiumban. S ahogy tanév végére a vers beszélőjének se maradt pénze, úgy simán el tudom képzelni, hogy néhány diákunknak szintén lemerült az akkuja, szellemi és anyagi téren egyaránt. Hadd legyen ez a *Sóhajtás...* vigasztaló társuk a vakációban!

A vers amúgy egyik kedvenc könyvemből, Weöres Sándor *Három veréb hat szemmel* című, „a magyar költészet rejtett értékeiből és furcsaságaiból” összeállított antológiájából származik. Szó szerint fogom idézni, hogyan mutatja be Weöres röviden ezt az „ismeretlen” költőt az olvasónak:

Nagy Imre nevét őrző emléktábla Kisújszálláson a Móricz Zsigmond Gimnázium előcsarnokában

Szójegyzetek:

Orditorium – tréfás kevert latin–magyar kifejezés: kínok helye, purgatórium.

Sallárium (salarium): pénz.

Panáriom: kenyeres kamra.

„Kisújszálláson született, parasztcsaládból. Debreceni diák. Főként Kisfaludy Károlytól és Bajza Józseftől tanuló költőnövendék. A szerelem és a haza érdekelte, mint Petőfit; de stílusa nem népi-nemzeti, hanem még a nyelvújítás kori szókurtítások és báj-virányos szóösszetételek folytatója. Összeállította kedvenc szavainak jegyzékét, íme néhány: »Álomszövet, báj-korány, báj-öl, báj-rózsafény, bék, bűvihar, csel-szörny, dücsének, egységelv, feltüneglő, fuvalm, gyilk, gyönyöréden« stb.

Itt-látható szonettjéből hiányzik ez a keresett szó-anyag s az almanach-líra finomkodása, inkább a debreceni rusztikus diák-költésbe kapcsolódik.

1839-ben, már halálos betegen, tüdővészben, *Árpád* című balladájával megnyerte a Kisfaludy Társaság történelmi ballada-pályázatát. A díj, az ezüst serleg, már csak holta után érkezett. Huszonhárom évet élt; életműve stúdium, nagyra-készülődés, teljesületlen ígéret.

BERNARD FRIOT

Újabb sietős történetek (8.)

(Encore des histoires pressées)

Robot

Van nekem egy robotom. Az én találmányom. Sok időmbe került, míg kész lett, de sikerült. Senkinek sem mutatom meg. Még anyának sem. A hátsó szobában rejtőzik, ahol mindig zárva vannak az ablaktáblák, s ahová senki nem megy be. Az én robotom hatalmas. És nagyon erős, de nem véstesen. Beszélni is tud. Szeretem a hangját. Mindent meg tud csinálni. Segít megoldani a házi feladatot. Segít, amikor legóból építek. Egyszer építettünk együtt egy rakétát és egy műholdat. Délután, amikor hazajövök az iskolából, ő fogad engem. Nincs szükségem rá, hogy a nyakamba akasztott kulcsot elővegym, kinyitja az ajtót. Utána készít nekem falnivalót. Vajas kenyeret kakaóval. Én mesélek neki az iskoláról, a barátaimról, mindenről...

Egy napon késve érkeztem haza. Történt egy baleset az iskola mellett, egy busz elütött egy motorbiciklit. Megnéztük, hogy teszik be a sérültet a mentőautóba. Amire hazaértem, már majdnem hat óra volt. A lépcsők alján várt engem. Megragadta a vállam és megrázott.

Program

Az apja pszichológus volt, az anyja informatikus. Együttes erővel készítettek egy programot a nevelésére. Minden ki volt találva: a spenőtfőzelék adagja milligrammra kiszámítva, az, hogy pontosan hány órakor kell lefeküdni július harmadikán, szombaton, a puszik és simogatások mennyisége (naponta átlagban 2–1, ünnepnapokon 4–3), hogy milyen színű zoknit kell viselnie a nyolcadik születésnapján stb. ...

A számítógép minden reggel kissé robothangon énekelve ébresztette: „Ébredj már, ébredj már, kisember”, és közölte vele az aznapi programot.

Nem okozott nehézséget neki az engedelmesség. Végző soron erre volt programozva. Egy dolog zavarta csupán, az, hogy időnként a gép ilyen utasításokat adott: „Ma, 16 óra 32 perc: hülyeség.” A szülei tisztában voltak azzal, hogy egy normális gyerek néha hülyeségeket csinál. „Ez elkerülhetetlen, és szükség is van rá a lelki egyensúly érdekében.” Ő ezt nagyon rühellte. Nem is annyira azért, mert szidást kapott utána. Érezte, hogy a szülei csak megjártassák a haragost, igazából nagyon büszkének rá, amikor valami eredeti hülyeséget eszel ki. De éppen ez volt a legnehezebb. Nem volt képzelőereje, és rengeteget kellett törnie a fejét minden alkalommal, hogy valami új hülyeséget találjon ki.

Bernard Friot (1951) kortárs francia ifjúsági író

Kép forrása: Wikipédia / Bernard Friot © Y.Petit

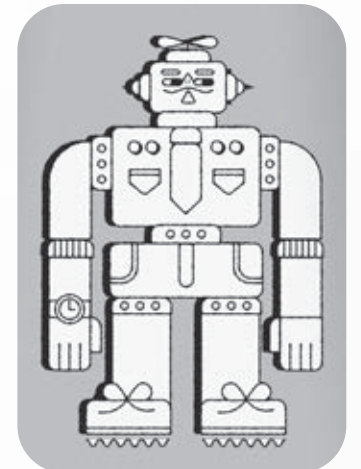
– Látod, hány óra van? – kiáltotta. – Hol voltál ilyen sokáig? Szólhattál volna...

Nem válaszoltam, lehajtottam a fejem. Akkor ő leguggolt mellém, és halkán ezt mondta:

– Érts meg, kérlek, nagyon aggódtam...

A szemébe néztem, és tényleg aggodalmat láttam benne. De szinte egyáltalán nem volt haragos. Akkor átkaroltam a nyakát. Ő felemelt és bevitt a házba.

Nagyon szeretem az én robotomat. Nevet is adtam neki. Úgy hívtam őt: apa.

Egy este, amikor a szülei vendégeket vártak, áramot vezetett a bejárati ajtó kilincsébe. Piranhákat engedett el a fürdőmedencében, amikor a nagypapa fürdött. Katapulttá építette át a tanítója székét. És más hasonlók.

De most nem jutott eszébe semmi. Nem volt képes semmit kitalálni. Amikor reggel a számítógép bejelentette: „Ma 7 óra 28 perckor hülyeség”, kétségbeesetten törni kezdte a fejét. És még idejében eszébe jutott valami hülyeség.

Leült a számítógép elé, és egyszerre nyomkodni kezdte az összes gombot. A gép végül a sok összevissza parancstól beadta a kulcsot, a programnak, amely eddig szigorúan felügyelte a nevelését, anyyi volt.

Szöcs Imre fordítása

Mi segít kimondani a kimondhatatlant?

Ez az utolsó Olvasólámpa a nyári szünet előtt, így olyan kérdéseket hoztam, amelyek nem záródnak le azonnal, inkább velünk maradnak a nyárra.

A két választott regény több ponton is összekapcsolódik. Mindkettő egy tizedikes lány történetét követi, és mindkettőben meghatározó tapasztalat a szülő elvesztése. Györi Katalin regényében Frida az édesanyját veszíti el kisgyerekkorában, és az apjával él tovább. A Kiyash Monsef főhőse, Marján pedig előbb az édesanyját, majd később az édesapját is elveszíti. A két könyv világa azonban eltérő. A *Nem festek álmokat* a realitás talaján marad, míg az *Egyszer volt* egy fikatív, képzeletbeli világban játszódik, ahol különös lények és saját szabályok szerint működő környezet jelenik meg. A különbség ellenére a két könyv hasonló kérdésre keresi a választ: hogyan lehet együtt élni azzal, ami már nincs jelen?

GYÖRI KATALIN

Nem festek álmokat

Illusztrálta: Müller Péter
Móra Könyvkiadó, Budapest, 2025

Györi Katalin a Debreceni Egyetemen tanult, több ifjúsági könyv és díjnyertes dráma szerzője. A *Nem festek álmokat* a tizedikes lány történetén keresztül beszél gyászról, családról és arról, hogyan lehet – vagy nem lehet – az érzelmeket kimondani. A regény a Móra Flow-sorozatában jelent meg.

Kiindulópontja egyszerű: Frida édesanyja halála után az apjával él, majd egy évre Skóciába, Edinburgh-be költözik. A költözés nem pusztán praktikus döntés. Az anya családjához mennek vissza, így ez a lépés értelmezhető késleltetett feldolgozási kísérletként is. Az apa nem tud beszélni a felesége haláláról, és ennek a hiánya végig jelen van a lányával való kapcsolatában. A költözés ezért kerülő útnak is látszik: ha szavakkal nem megy, talán helyzeteken, embereken és tereken keresztül mégis közelebb lehet jutni a kimondatlanhoz.

Ez összefügg azzal is, ahogyan a regény az apa érzelmi működését ábrázolja. Nem egyszerűsíti le a problémát, nem is ítélkezik felette, de világosan megmutatja a kapcsolódási nehézséget. Frida ezt pontosan érzékeli: „*Úgy bírom apát, amikor arról próbál meggyőzni szépen kidolgozott érvekkel, amivel*

egyetértek! Olyan cuki ilyenkor! De mindig hagyom, mert igazából neki van erre szüksége.” (11. old.)

Az apa érvel, magyaráz, de soha nem beszél az érzéseiről. Frida ezzel szemben figyel, megnevez és értelmez: „*De arról, hogy apa hogyan élte meg mindezt, sosem beszélt. Talán mert férfi. És azt hiszi, hogy így kell viselkednie. Pedig szerintem ez így neki sem jó.*” (13.)

Frida sokszor találja magát olyan helyzetben, amikor neki kell felelősséget vállalnia, érzelmi támaszt nyújtania a felnőtt családtagjai számára. A költözést követően érdekes változás figyelhető meg az apa karakterében. Az első hatvan oldalon inkább zárt, visszahúzódo, nehezen megszólaló figurát látunk. Edinburgh-ben azonban, az anya szülővárosában egyre humorosabb szereplővé válik.

A regény naplószerű, dátumozott bejegyzésekből épül fel, így az olvasó egy töretlenül alakuló gondolkodási folyamatba kapcsolódik be, ahol a hangsúly nem az eseményeken, hanem azok belső megélésén, értelmezésén van. A regény formája tehát jól illeszkedik a belső folyamatok működéséhez. Ezt fogalmazza meg rendkívül pontosan a könyv első lapján megjelenő idézet Frida Kahlótlól: „*Nem festek álmokat, sem rémálmodokat, a saját valóságomat festem.*”

A szöveg egyik ereje, hogy a kamasz lány sok mindent nem mond ki egyenesen: a belső monológjaiból tudunk meg a legtöbbit, mintha a naplóját olvasnánk. Erről egyébként Vekerdy Tamás magyar gyerekpszichológus egyik fontos gondolata jutott eszembe:

A gyerek mindent nagyon pontosan érzékel a családon belül, legfennebb nincsen rá szava.

Györi Katalin pontosan ezt az állítást bizonyítja be: főszereplője nem beszél nyíltan az érzelmeiről, így ő is megreked a belső monológoknál. Hiszen ha szüleink, a környező felnőttek nem

képesek kimondani a nehezen kimondható dolgokat, hogyan lehetne ez elvárható a gyermekeiktől?...

A regény hangulata mégsem válik túl komollyá vagy nyomasztóvá. A humor folyamatosan oldja a feszültséget: „*Szerintem ezeket valami béna weboldalon olvassa. Frustráltszülők.hu vagy ilyesmi.*” (35.)

KIYASH MONSEF

Egyszer volt

Fordította: Lázár Júlia
Móra Könyvkiadó, Budapest, 2024

Kiyash Monsef észak-kaliforniai, iráni gyökerekkel rendelkező szerző, akinek az *Egyszer volt* az első regénye. A történet az iráni mítoszok és mesemondási hagyományok világára épít, miközben egy mai kamasz tapasztalatán keresztül szólal meg.

Már a cím is ezt jelzi: az angol *Once There Was* a perzsa „*yeki bood, yeki nabood*” formulára utal, amely a mesék bevezető fordulata – ugyanaz a szerepe, mint a magyar „egyszer volt, hol nem volt” kezdésnek. A cím nemcsak hangulati elem, de értelmezési kulcs is: a történet egyszerre mozog a valóság és a mese határán.

A regény főhőse Marjan, aki édesanyja halála után az apjával él. Az apa egy állatorvosi klinikát vezet, gyakran eltűnik „munkaügyben”, és a lány sokszor napokra, akár egy hétre is egyedül marad. Ez a helyzet a történet egyik alapfeszültsége. Marjan egyszerre gyászol és kényszerül arra, hogy saját életét megszervezze. A szöveg több ponton is egyértelművé teszi, hogy ez az állapot nem természetes: az apa eltűnései, a hátrahagyott rövid üzenetek és a kiszámíthatatlanság mind azt erősíti, hogy a lány magára marad olyan helyzetekben, ahol támogatásra, szülői jelenletre lenne szüksége.

A történet fordulópontja az apa halála után következik be, amikor kiderül, hogy titokban olyan lényeket gondozott, amelyek nem a valóságban, hanem a mesék világában tartoznak, és most ezek a lények Marjan segítségére szorulnak.

Marjan a gyerekkorában hallott történetekhez nyúl vissza, és ezek segítik eligazodni az új helyzetekben. A mesék irányt adnak, segítenek megérteni, értelmezni a dolgokat. A regény szerkezete is ezt erősíti: a könyv 36 fejezetből áll, és folyamatosan megjelennek benne mitikus történetek, legendászerű betétek. Már az első fejezet egy ilyen történettel indul – egy kislányról szól, aki megment egy egyszarvút –, és

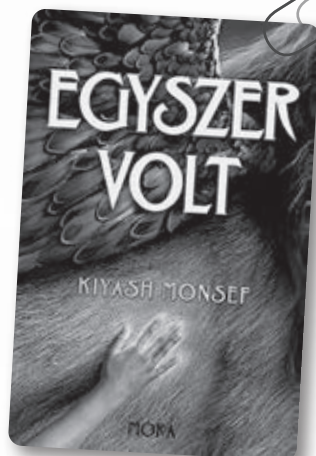
később is több helyen visszatérnek a mesék. Az iráni mesemondás hagyománya – amelyet gyerekként a nagymamájától kapott – a történet egyik szervezőelve.

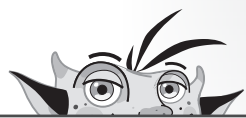
Ebben a pontban érdekes párhuzam rajzolódik ki Györi Katalin könyvével. Mindkét szerző esetében meghatározó a történetmesélés élménye, de eltérő forrásból. Monsefnél ez a hagyományos, mitológiai mesék világához kapcsolódik, amely nemzedékről nemzedékre öröklődik. Györi Katalin esetében egy személyesebb, családon belüli történetmesélés jelenik meg: édesapja saját maga által kitalált történeteket mesélt a gyerekeinek, és később Frida is ilyeneket mesélt a kisebb testvéreinek.

A mesélés két formája különbözik, de a szerepük nagyon hasonló: a történetek kapcsolatot teremtenek és segítenek értelmezni a világot.

A regény narrációja Marjan belső nézőpontjához kötődik, amely egyszerre közeli és (olykor) felkavaró. Az olvasó csak annyit lát, amennyit a lány ért a történésekből, és ez a világ eleve tele van titkokkal.

Míg a *Nem festek álmokat* a valóság eszközeivel beszél gyászról és érzelmi elzárkózásról, addig az *Egyszer volt* mitikus térben dolgozza fel ugyanazokat a kérdéseket. A kiindulópont közös: a kamasz magára maradván próbál eligazodni egy olyan világban, ahol a felnőttek nem adnak egyértelmű válaszokat.

Mit tanulhatunk a mozgalmakból?

Az elmúlt hónapokban sokféle történettel találkoztunk: látuk, hogyan mondták ki emberek, hogy „*Mi vagyunk a 99 százalék*”, hogyan szerveztek sztrájkokat munkások, hogyan harcoltak nők a választójogért, és álltak ki közösségek a saját jogaikért vagy a környezetünkért, az erdőkért, folyókért, tisztességes bérekért, oktatásért vagy éppen az emberi méltóságért.

Ezek a kiállások és küzdelmek különböző helyeken és időszakokban történtek, mégis sok közös van bennük. Az alábbi tanulságok nem kész válaszok, inkább kapaszkodók: segítenek jobban megérteni, hogyan indulnak el a mozgalmak, hogyan működnek, és miért tudnak néha valódi változást elérni.

Mindig valós problémákból indulnak

A mozgalmak nem elméleti kérdésekből születnek, hanem azokból a problémákból, nehézségekből, amelyeket az emberek nap mint nap megtapasztalnak. Amikor a hambachi erdőt kivágással fenyegették, az nem egy távoli környezeti ügy, hanem konkrét veszteség volt, egy élő ökoszisztéma eltűnése. Verespatakon a bányaprojekt nemcsak a természetet veszélyeztette, hanem emberek munkáját, otthonát és életét is. Ugyanez igaz a munkásmozgalmakra vagy a nőjogi küzdelmekre. A londoni gyufagyári munkásnők nem elméleti vitát folytattak a munkajogokról, hanem megelégtéltek, hogy elfogadhatatlan, egészségkárosító körülmények között kell dolgozniuk. A lawrence-i sztrájkolók számára (emlékezzünk a jelszavukra: *Kenyeret és rózsát!*) a kenyér szó szerint a megélhetést jelentette. Ezek a példák jól mutatják, hogy egy mozgalom legtöbbször abból indul, hogy az igazságtalanságokat saját bőrünkön tapasztaljuk.

Egyéni tapasztalatból közös felismerés

Az emberek gyakran magányosan próbálnak megküzdeni a problémáikkal. A fordulópont általában akkor érkezik, amikor felismerjük, hogy mások is hasonló cipőben járnak és hasonló problémákkal küzdenek nap mint nap. Az Occupy mozgalom „Mi vagyunk a 99 százalék” szlogenje is ezt fejezte ki: különböző emberek – diákok, munkások, állásukeresők – felismerték, hogy ugyanannak a rendszernek a vesztesei. Ez a felismerés lehetővé tette, hogy az egyéni tapasztalat közös cselekvés irányába mozduljon el.

Nemcsak tiltakoznak, hanem alternatívákat is létrehoznak

A mozgalmak nemcsak arról szólnak, hogy az emberek elégedetlenek, mit akarnak vagy mit nem akarnak, hanem arról is, hogy hogyan lehet együttműködni, hogyan dolgozik

együtt a közösség. A hambachi erdőben az aktivisták megakadályozták a fák kivágását, de közben egy közösséget is létrehozta: együtt éltek, közösen hoztak döntéseket, megszervezték a mindennapjaikat. Az Occupy-táborokban közösségi konyhák, viták és nyílt gyűlések működtek. A sztrájkok idején a munkások nemcsak leállították a munkát, hanem egymást is támogatták – pénzzel, étellel, szervezéssel. Ezek a helyzetek megmutatják, hogy a társadalom nem magától működik, hanem az emberek közös tevékenységéből és odaadó munkájából áll össze.

Demokrácia: intézmény és gyakorlat

A mozgalmak gyakran újraértelmezik, hogy mit jelent a demokrácia. Nemcsak arról van szó, hogy négyévente szavazunk, hanem arról is, ahogyan döntéseket hozunk a mindennapokban. Az Occupy-gyűléseken bárki felszólalhatott, a döntéseket közösen próbálták meghozni. 1956-ban a munkástanácsok azt mutatták meg, hogy a dolgozók képesek saját maguk irányítani a munkahelyeiket, és nem feltétlenül van szükség olyan vezetésre, amely nem is ismeri a problémáikat. Ugyanakkor ezek a folyamatok nem tökéletesek. Gyakran sok időbe telik egy-egy téma alapos megvitatása, és ez felveti a kérdést: mi fontosabb, a gyors döntés vagy az, hogy minél több ember beleszólhasson abba?

A mozgalmak sikere gyakran azon múlik, hogy miképpen válnak láthatóvá

Egy probléma attól még nem oldódik meg, hogy sokakat érint – akkor kezd igazán változást hozni, amikor mások számára is láthatóvá válik, és olyan emberek is mellé állnak, akik közvetlenül nem érintettek. A mozgalmak egyik legfontosabb feladata ezért az, hogy a korábban „csendes” vagy figyelmen kívül hagyott problémákat a nyilvánosság elé vigyenek. A hambachi erdő esetében például sokáig egy helyi konfliktusról volt szó: ki akartak vágni egy farengeteget.

Amikor aktivisták beköltöztek az erdőbe, faházakat építettek a fák tetejére, és nem voltak hajlandók elmenni vagy lemondani a céljaikról, a történet szimbolikus üggyé vált. Olyan emberek is kapcsolódni tudtak hozzá, akiknek nem volt személyesen fontos az erdő, de annál inkább például a környezetvédelem vagy a klímaválság kérdése. A média figyelni kezdett, és hirtelen emberek tízezrei ismerték meg

ugyanazt jelenti. Voltak, akik az egyetemek működését akarták megreformálni, mások a kapitalizmust bírálták, megint mások a háború ellen tiltakoztak. Ezek a különbségek egyszerre tették gazdaggá és törékennyé a mozgalmakat: miközben sok embert tudtak megszólítani, nehezebb volt közös irányt és tartós stratégiát kialakítani. Hasonló dilemmák jelentek meg a közelebbi példáinkban is. A verespataki mozgalomban voltak, akik elsősorban a környezetet akarták védeni, mások a helyi közösségek megmaradását, megint mások a kulturális örökséget. A közös fellépés végül éppen azon múlt, hogy ezek a különböző szempontok nem kioltották egymást, hanem egy tágabb, közös ügy részévé váltak. A különbségek tehát nem egyszerűen erőt vagy nehézséget jelentenek, hanem folyamatos kérdéseket vetnek fel: kinek a hangja hallatszik jobban? Ki határozza meg a közös célokat? Meddig lehet együtt maradni, ha az elképzelések eltérnek?

Egy mozgalom sokszor nem attól lesz erős, hogy mindenki ugyanazt gondolja, hanem attól, hogy képes működni ezekkel a különbségekkel együtt, még akkor is, ha ez nem mindig egyszerű vagy gyors folyamat.

Minden lehetséges

Sok olyan dolog, ami ma természetesnek tűnik, korábban elképzelhetetlen volt. A nők szavazati joga, a munkajogok vagy akár az, hogy egy nagy környezeti beruházást le lehet állítani, mind olyan eredmények, amelyek hosszú küzdelmekből és mozgalmakból születtek. A hambachi erdő részleges megmentése vagy a verespataki küzdelem is azt mutatja, hogy még erős gazdasági érdekekkel szemben is létrejöhet változás. Ezek a példák azonban nem végső győzelmek, inkább annak bizonyítékai, hogy a társadalmi szabályok nem adóttak, hanem alakíthatók.

A mozgalmak így egyszerre mutatnak rá arra, hogy a változás lehetséges, és arra is, hogy az alakulás soha nem tekinthető lezártnak. Amit egy generáció elér, az gyakran a következőben újra kérdéssé válik, és minden korszaknak meg kell találnia a saját válaszait az újra és újra felmerülő problémákra.

Fordítás: Álljunk ki valamiért
Forrás: Office of Equal Opportunity /
A szerző kolláza

azt, ami korábban csak egy helyi ügy volt. Hasonló történt Romániában is a verespataki bányatervnél. A Mentsétek meg Verespatakot (Salvați Roșia Montană) kampány nemcsak tiltakozás volt, hanem tudatos kommunikációs folyamat is: tüntetések, plakátok, közösségi média és művészeti akciók segítségével tették országos üggyé azt, ami kezdetben egy kis közösség problémája volt.

A mozgalmak tehát nemcsak önmagukban léteznek, hanem láthatóvá is teszik azokat a problémákat, amelyek köré szerveződnek, és ezzel lehetővé teszik, hogy egyre többen kapcsolódjanak be a közös cselekvésbe.

A különbségek egyszerre jelentenek erőt és nehézséget

Egy mozgalomban különböző emberek találkoznak: más-más háttérrel, eltérő tapasztalatokkal és gyakran egészen szerteágazó elképzelésekkel arról, hogy mi a probléma, és mi lenne a megoldás. Ez nemcsak sokszínűséget jelent, hanem folyamatos egyeztetést, vitát és néha konfliktust is. A lawrence-i sztrájkban például több mint húsz nyelvet beszéltek a résztvevők, akik különböző országokból érkeztek és eltérő munkakörülmények között dolgoztak. Az, hogy mégis képesek voltak közösen fellépni, nem magától értetődő egységet jelentett, hanem tudatos szervezőmunkát: tolmácsokra, közös jelszavakra és olyan követelésekre volt szükség, amelyek mindenki számára érthetők és vállalhatóak voltak. A '68-as mozgalmakban is gyorsan kiderült, hogy a „változás” nem mindenkinek

Nézd a csillagokat!

Szoktad fürkészni a nyári égboltot fényes csillagok és ismerős alakzatok után kutatva? Most már nagyon közel a hosszú nyári szünet, használd ki: csak nézz fel az esti égre, méregesd a végtelent, és merülj el a gondolataidban!

Mielőtt azonban valóban belevetnénk magunkat a nyárba, mutatok még egy tárgyat, amelyen akkor is látszanak a csillagok, amikor a valóságban éppen nem.

Ez a méretes szerkezet a nagyváradi Körösvidéki Múzeum állandó kiállításának a része – számos más, nagyon érdekes tárgy társaságában, amelyeket szintén érdemes alaposan szemügyre venedd, ha ott jársz. Fő eleme egy nagy gömb, amelyen első ránézésre is látszanak a különböző csillagképek, illetve az egyes csillagjegyek nevei és ábrázolásai. Ez egy igazi különlegesség, és mindenképpen szeretném megmutatni neked – gondoltam, amikor először megpillantottam. – A csillagászat érdekes, biztosan el tudom magyarázni, hogyan működik és mire használták.

Hát, egy kicsit beletört a billentyűzetem ebbe a feladatba, mert nem tudtam kapásból megírni ezt a bizonyos magyarázatot – de így legalább van egy remek ürügyem arra, hogy megosszam veled évről évre tippemet múzeumlátogatáshoz:

Ne menj el a tárgyak mellett azzal, hogy „á, tudom, mi ez, láttam már ilyent!” Állj meg, és tedd fel magadnak a kérdést: *valóban tudom, hogy mi ez, és hogyan működik?* Kiderülhet, hogy nem, és egy kis kutatással remek dolgokat fedezhetsz fel!

Maradjunk annyiban, hogy ez a tárgyunk valóban különleges, de a csillagképek, illetve az azok és az állatövi jegyek közötti

18. századi éggömb az egykori nagyváradi Premontrei Gimnázium gyűjteményéből, jelenleg a szintén nagyváradi Körösvidéki Múzeum állandó kiállításában. (a szerző fotója)

Az éggömböt tartó Farnese Atlasz a Nápolyi Nemzeti Régészeti Múzeum gyűjteményében. Forrás: museoarcheologico.napoli.it

összefüggések magyarázatáról, kérlek, kérdezd a földrajz- vagy fizikatanárodat. Az éggömb, azt hiszem, a múzeum szakemberein is kifogott, akik nyilván értik a történelmi jelentőségét, és tudnak arról is, hogy az egykori nagyváradi premontrei gimnázium gyűjteményéből származik. Azért tűnik mégis úgy, hogy ők is gondban voltak, mert a gömböt végül planetáriumnak nevezték – az viszont mást jelent.

Az éggömb – más szóval: szféra – a megfigyelhető világegyetem reprezentációja. Könnyebb megérteni, ha elképzeled, hogy a belsejében van a Föld, azon állsz egy fix ponton, és ha felnézel az égre, éppen csak azt látod, ami fölötted van. Ahogy haladsz ezen az elképzelt Földön körbe, az égboltnak mindig más-más része válik láthatóvá számodra. Ehhez a magyarázathoz kapcsolódik egy másik meghatározás is, amit egy ötödikes földrajztankönyvben olvastam:

„A Világegyetem a csillagok, más égitestek és a közöttük levő tér összessége. Feltételezzük, hogy a Világegyetem térben és időben végtelen. A Világegyetem egyes elemeit a Földről meg lehet figyelni, szabad szemmel vagy műszerekkel (teleszkóppal). Ezek alkotják a megfigyelhető Világegyetemet. A megfigyelhető Világegyetem gömb alakú, közepén a mi bolygókkal. Több mint kétezer galaxist tartalmaz.

Gerhard Emmoser éggömbjének részlete a Herkules/Héraklész-csillagképpel. Forrás: metmuseum.org

A Naprendszeren kívül a távolság mérésére a parszeket használjuk. Egy parszek 3,26 fényév, azaz 31 trillió kilométer. A Naprendszerhez legközelebb levő csillag a Proxima Centauri, mely 1,3 parszek (4,2 fényév) távolságra van a Naptól.”

Ha ilyesmit olvasol, gondold erre a nagyváradi éggömbre.

Noha az emberiséget már sokkal régebb óta foglalkoztatták a csillagok, illetve a világegyetem összefüggései, és megfigyeléseiket, elképzeléseiket számos formában rögzítették is, a legkorábbi ismert éggömb az, amit a Nápolyban található, úgynevezett Farnese Atlasz tart a vállain. Ez a márványszobor az i. sz. 2. században készült, és valószínűleg egy olyan korábbi változat másolata, amely elveszett. Mindenesetre egy nagyon izmos óriást látunk rajta, ami érthető, hiszen nem kis feladat az egész égboltot tartani örök időkre!

Az éggömbök elkészítése az idők során természetesen sokat változott annak függvényében, ahogyan gazdaggott az emberek tudása a világegyetemet illetően. A szférák nemcsak a kutatást, a felfedezést, a megértést és az oktatást szolgálták, hanem a tájékozódást is elősegítették például a hajósok és más utazók számára.

Időnként azonban azok, akik ezt megtehették, művészi és aprólékosan kidolgozott éggömbbel fejezték ki nemcsak szépérzéküket, hanem gazdagságukat és hatalmukat is. Ezt példázza az a 16. századi, ékszerre emlékeztető darab is, amely Rudolf magyar király (aki II. Rudolf néven cseh király és német-római császár is volt) gyűjteményének részét képezte, és jelenleg New Yorkban található.

Két videót ajánlok mindehhez:

→ ebben az éggömb alapkoncepcióját és felépítését magyarázzák el, igaz, hogy angolul, de a szerkezet látványos, és így az egész könnyebben érthető: Celestial Sphere Demonstration

Gerhard Emmoser óraművel ellátott éggömbje (1579) a New York-i Metropolitan Művészeti Múzeum gyűjteményében. Forrás: metmuseum.org

A nagyváradi éggömb részlete (a szerző fotója)

→ ebből pedig – mivel aktuális – a kora nyári csillagképeket lehet megismerni (ne ijedj meg a kockás fehér ingtől és a tudományos magyarázatoktól, mert sok érdekes dolog elhangzik!): Ismerkedés a Világegyetemen - 36. Kora nyári csillagképek, 1. rész

Ha üzennél nekem, itt megteheted: <https://tally.so/r/mebpyo>

Az éggömböt itt tudod megnézni: Körösvidéki Múzeum, állandó kiállítás. Nagyvárad, Armatei Române utca 1/A. Nyitva keddtől vasárnapig, április 1. és október 31. között 10-től 18 óráig, november 1. és március 31. között pedig 9-től 17 óráig. További információ a <https://mtariicrisurilor.ro/hu/korosvideki-muzeum/> címen.

A Szín-téren:
Marcos Guinoza
brazil alkotó

A szépség a szemlélőben rejlik

„Szeretek olyan szimbolikus, konceptuális képekkel dolgozni, amelyek úgy mondanak sokat, hogy közben nem szájbarágósak. Azt remélem, hogy a kollázsban általam használt elemek, a textúra, illetve a színek kényelmetlen érzést keltenek majd azokban, akik kézbe veszik a könyvet. Ez az ötlet vezérelt, amikor megalkottam a képet” – mondja Marcos Guinoza a könyvborítóhoz felhasznált illusztrációjáról.

Szoktam könyvet vásárolni. Ha ismerem a szerzőt, könyvű dolgom van. Ha nem, elolvasom a fülszöveget, kóstolgtatom a könyv címét, és – ami számomra igen fontos szempont – alaposan szemügyre veszem a könyvtárgyat, megvizsgálom a borítóját, a grafikát, a tipográfiát, az összhangot.

Babarczy Eszter író nevével tanulmányaim kapcsán találkoztam, a könyvesboltban felkínált három könyve (*Apám meghal, Néhány szabály a boldogsághoz, A mérgezett nő*) közül

választhattam. Rövid habozás, mérlegelés után magammal vittem mindhármát. Hasonló méretű, látványvilágukban összefüggő kiadványok: a borítókon az illusztrációk, a digitális kollázsok figuratívok. Mindegyiken egy-egy alak, hol nő, hol férfi, háttal nekem, a nézőnek. Az illusztrációk átkúsznak a hátsó borítóra is, így, ha kiterítjük a könyvet, egész képet kapunk. Mindegyiken kékes színben pompázik a táj, hol a víz, hol az ég vagy a felhő tölti ki a háttérrel. Persze hogy felkeltette a figyelmemet, és megnéztem a digitális kollázsok készítőjének nevét: Marcos Guinoza. Olvasom, hogy eredetileg a kiadó és a szerző egy másik, kész illusztrációt választott *A mérgezett nő* című kötet borítójához. Felvettük a kapcsolatot Guinozával, aki örömmel igent mondott. Később kiderült, hogy valaki már elkérte a mű felhasználási jogát, így más illusztrációt kellett találni. Marcos jelezte, hogy készít egy vadiúj, eredeti kollázst a könyvhöz. Ezt a mázlit!

A figurák kezei összeérnek, hátuk mögött vagy előttük drótsövényre emlékeztető növényeket tapogatnak. A semmibe bámulnak, arra következtetnek, hogy nincsenek a jelenben, hanem egy másik történet pörög bennük. Magányosan mozdulatlanná merevedve parányinak hatnak az őket körülvevő természeti térben, ami minimalistán kopár, azaz csupán néhány elemmel jelölt. Én eddig csak az egyik könyvet olvastam, de ott nagyon frappánsan érhető tetten a borító vizualitása és az elbeszélte történet kapcsolata. Az arc nélküli ember titkot rejt, nem nehéz vele azonosulni, könnyűszerrel lehetek én is, te is.

Marcos Guinoza kollázsai a szürrealizmus és az ismerős dolgok határán mozognak, és egy újraértelmezett, olykor egészen abszurd hétköznapi világba vezetik a nézőt. A szürreális jelleg azonban nem jelenti azt, hogy ezek a művek ne lennének átgondoltak. Éppen ellenkezőleg: a brazil alkotó munkái az emberi viselkedés alapos megfigyeléséből, valamint az annak ellentmondásain való elmélkedésből születnek. Különösen az olyan kettős és romboló érzelmek foglalkoztatják, mint a szorongás, a melankólia, az unalom vagy a magány. Sajátos, széttartó világában neurotikus figurák tűnnek fel, akik fájdalommal küzdenek vagy saját vágyaikkal vívnak belső harcot.

Ez az érzelmekre fókuszáló alkotói folyamat korántsem nyomasztó Marcos számára. Egyrészt segít mások frusztrációinak megértésében, másrészt fontos eszköze annak, hogy önmagát is mélyebben megismerje. Számára a szépség megtalálható a csendben, az ürességben, egy izgalmas tájban, egy spontán mosolyban vagy egy szeretetteljes érintésben. Gyakran fedezi fel a szépséget olyan szokatlan helyeken is, amelyeket a legtöbben inkább csúnyának tartanának. Nem tud vitatkozni a régi közhellyel: „A szépség a szemlélő szemében rejlik.”

Kollázs: keresetek régi magazinokban színes háttérket, adtak hozzá kivágott elemeket, formákat, tárgyakat, és helyezték el ezeket úgy a térben, hogy egy figurával teljesen más történetet meséljenek el. Minimalista eljárással, mint Marcos. Jó munkát!

Válogatás a nyertesek alkotásaiból

Ambrus Barbara Renáta, Bodor Orsolya, Ilyés Nóra, Bálint Beatrix, Szakács Sára, Vancea Tamás alkotásait a Cim-bora 2025. novemberi – 2026. áprilisi számában olvashatjátok el. További nyertesek alkotásaiból alább közlünk szerkesztett válogatást. A pályázatot értékelte: Szonda Szabolcs műfordító, szerkesztő, Tamás Kincső író, Lovétei Lázár László költő, szerkesztő és Kuszto Anna irodalmár.

Az uralkodó békésen úszkáló császáralak társaságában a Kajmán-szigetek egydollárosán

A királynő állatkertje

II. Erzsébet brit királynő arcképe nagyon sok bankjegyen szerepel. A fontra először 1960-ban került, és 2022-ben bekövetkezett haláláig több mint 30 különböző ország pénzén szerepelt: Anglia mellett Ausztráliában, Kanadában, Új-Zélandon, Belize-en, a Salamon-szigeteken és a Kajmán-szigeteken is.

A fizetőeszközökön jól megfér egymással a királynő arcképe és az élővilág számos tagja. Belize (régvi nevén Brit Honduras) 1981-ig brit gyarmat volt, de a függetlenség elnyerése után is tagja maradt a Nemzetközösségnek, így érthető, hogy a brit uralkodó képe díszítette a bankjegyeket. 2025-ben kezdték bevezetni az új, polimeralapú pénzeket, ezeken már nem a királyi család tagjai láthatók. Állandó szereplő a tapír és a jaguár (vízjelként), a hátoldalon pedig gyakran egész gyűjteményt láthatunk az ország állatvilágából: barna pelikán, tukán, császáralak, tüskés makréla. Az állatfajok mellett növények, például orchideák láthatók rajtuk.

A Kajmán-szigetek bankjegyei is gazdag élővilágot mutatnak, a királynő társaságában. Az egydollároson császáralak úszkálnak békésen, a hátoldalon pedig egy hajócsiga (nautilus) látható. A nagyobb címleteken cserepesteknős, kagylók, csigák, tüskés rája található.

Az ausztrál ötdollároson is szerepelt II. Erzsébet képe. Mellette, a biztonsági ablakban egy keleti mézevő madár volt látható, a bankjegyet pedig az ország nemzeti virága, az arany akácia díszítette. A királynő halála után portréja helyett az őslakos kultúrája és történelme előtt tisztelgő új grafika jelent meg ezen a pénzen.

Az óceániai Fidzsi-szigetek bankjegyein 2012-ig volt látható a királynő portréja, azóta a szigetvilág különleges faunája és flórája kapott helyet ezeken a pénzen.

A mauritiusi rúpián is sokáig szerepelt a királynő portréja, a függetlenné válás után azonban lecserélték.

A Seychelle-szigeteki 100 rúpiáson két csigát láthatunk díszítőelemként és biztonsági elemként

A vízjelben jaguár látható

A belize-i régi ötvendollároson jól megfér egymással II. Erzsébet, valamint a tapír, a tukán és az orchidea

NAGY DÓRA

VIII. osztály, Jókai Mór Általános Iskola, Zeteváralja

Ő

A nő unott arccal sétált át az úttesten. Az évek alatt sok mindent látott már, így nem fordított különösebb figyelmet a bűzölgő, ittas férfira, aki épp kezét emelt volna a feleségére. Az idős asszony sebes mozdulatokkal tért ki előle, majd szitkozódva próbálta felnyalabolni a földön fekvő, kiszámíthatatlan szerkezetet. A környéken lakók ismerték annyira a házaspárt, hogy tudták, nem lehet segíteni rajtuk. A nő reményei, akár a többi jó szándékú emberé, idővel szertefoszlottak. Csak azok törték magukat, akik újak voltak a város világában. Mindennap szemtanúja lehetett az eseménynek, nem számított újdonságnak, így sorsukra hagyva őket tovább sétált. Az arcán megjelenő halvány undorért akár a használtruha-boltból kiáradó, orrfacsaró bűzt is lehetett volna okolni. Robbanékonyágát idővel sikerült visszafognia annyira, hogy aki nem ismerte jól, egyszerű nemtörődomségnek látta viselkedését. Mindezeket aprócska figyelemre sem méltatta. A buszmegálló digitális tábláján villogó dátumot kiszűrve rögtön jobb kedve lett.

A magassarkú, amely a hét öt napján a szájalom parányi jelét sem mutatva sértette sebesre gazdája sarkát, most vidám dallammal kopogott a repedezett járdán. A hónap ezen különleges napjain semmi sem ébresztette fel bamba vigyorából. Bár rettentően magas elvárásainak köszönhetően nehezen viselte saját önkritikáját, azt azért elismerte, hogy viselkedése ilyenkor leginkább egy bezsongott, szerelmes tinilányéhoz hasonlít. De ez sem tudta kedvét szegni, még akkor sem, ha elvárható lett volna.

Gyermeki türelmetlenséggel trappolt fel a lépcsőn. Kávéjában pánikolva koccantak össze a jégkockák. Talán ők is várták azt a valamit. Lehet, hogy őket is megmosolyogtatta minden alkalommal a kedves gesztus. De az is lehet, hogy féltek a következménytől, mi történik, ha valamilyen okból mégsem úgy alakulnak a dolgok, ahogy kellene. Szerencsére semmi ilyesmi nem történt. A fennálló kockázat majd csak az utódaikat érinti.

A nő, amint kitérte az üvegajtót, semleges tekintetű öltött az arcára. Magabiztosan kopogott át a nyitott irodán egészen

az asztaláig, ahol ott várta őt a rejtélyes férfitől kapott ajándék: egy szál vörös rózsza. A kolléganői összesúgtak a háta mögött. A nap további részében az irigység vette át az irányítást. Nem bírták elviselni a tudatot, hogy a titkos hódoló a mindig fáradt, emberi érzelemtől mentes Klárit választotta kedvesének. Ő maga is hetekig kereste a választ. Nem tudta hova tenni ezt a figyelmességet, bármennyire is szerette volna megtalálni jóakaróját. Kiszemelt gyanúsítottjai parányi jelt sem mutattak, ami elárulta volna őket. Akár abban a nevetséges film-ben, amelyet a moziban látott, amikor meggyőzte magát, hogy egy karrierista nőnek is szüksége van közösségi életre, és elment egy kicsit szórakozni. Kirázta a hideg, ha arra a nevetséges románcra gondolt, visszacsengett fülében a nő sipítózása. Ha a film nem is érte meg a rááldozott időt, a véletlenszerű találkozások óta csak a titokzatos férfi járt az eszébe. Ő kell hogy legyen. Nem lehet más. Bizonyára ő is a férfi gondolataiba férközött.

Ahogy akkor odament hozzá a villamoson, és elkérte a telefonját azzal a féloldalas mosolyával, hogy felhívjon valakit... Nem, kizárt. Nincs még egy hozzá hasonló, aki rózsákat küldene neki titokban. De nehezére esett elhinnie. Ilyenek nem történnek a való életben. Vagy mégis? Biztosra ment, már aznap este kikérte a tárcsázott telefonszámot a hívólistáról, és elmentette a kedvenc névjegyei közé. Talán később még hasznát veheti. Vajon kié lehet? Megéri a kockázatot, hogy újból tárcsázza?

Korábban ment be a munkahelyére. Be kellett fejeznie néhány javítást még aznap. Annyira utálta, hogy mindent az utolsó pillanatig halogat. Csak akkor volt kedve a munkához, ha valami olyasmivel foglalkozhatott, ami tényleg sürgős volt. Épp csak derengett a hajnali nap első sugara, amikor kilépett a lakása ajtaján. A körút hangyabolyoszerű zsongása még nem ébredt fel, csak a szemetet szállító autó ébresztgette lágy duruzsolással az álmosan pislan-tó fecskefiókákat.

Minden rendben ment, akárcsak a többi pénteken. Unott arcal sétált át az úttesten. Megnézte a dátumot, a magassarkúja vidám kopogtatással derítette jobb kedvre a járda mentén húzódo repedéseket, a jégkockák csörögtek a kávéjában, amíg feltrappolt a lépcsőn. Az üvegajtó előtt azonban döbbenet ült ki az arcára. Ott állt a titokzatos férfi. Rengetegszer elképzelte már a találkozást vele, de sosem gondolt bele, milyen is lesz valójában. Forogni kezdett vele a világ. Egyszerűen képtelen volt emberi módon viselkedni. A kinti hangok megszűntek körülötte, az egyetlen dolog, amit érzékelt, a saját szívdobogása volt. Az eddig összeszedett gondolatokat egy kegyetlen sodrással érkező, rózsaszín tornádó söpörte el. A számára legfontosabb mondat kattogott az agyában: igazán megmoshatta volna a haját, hogy szépen álljon. És talán egy picivel több sminket is elbírt volna. Esetlenül bámult a férfi csillogóan zöld szemébe.

– Hát te meg mit csinálsz itt ebben az időben?

– Ki kérdezi? Ismerlek egyáltalán valahonnan?

– Nem emlékszel rám? A múltkor kölcsönadtam a telefonomat a metrón.

– Ja, lehet. Te vagy az androidos csaj. Rémlik valami. Csapnivaló a hangszórója annak a borzadálnak. Igazán újíthatnál valami korszerűre. Lehetőleg fiatalabb legyen nálad. Hidd el, nem lesz nehéz olyat találni. Na csá, mennem kell. Ezután ütközünk reggelente, ha nem gond. Meg ha gond is. Megkaptam a hirdetett állást. Nem volt nehéz hatnom a főnöknőre – mondta, majd egy kacsintás kíséretében továbbsétált.

A nő döbbenet meredt utána. Nem tudta, mihez kezdjen ezzel a sok új információval. Frusztráltan rántotta meg a kilincset. Semmi kedve nem volt szóba elegyedni bárkivel is az előbbi után. Az asztalánál somfordáló alak összerendezte. Korát meghazudtoló sebességgel fordult körbe. A hirtelen mozgás következtében eldőlt egy szerencsétlenül járt felmosóvödör, az irodát betöltő

szűlt csendet robbanásként szakította félbe egy pillanatra. Az orgona illata lomhán nyújtózott ki a virítóan fehérre suvickolt padlón, láthatóan elégedett volt a felvett pozíciójával. A rajta utazó szapanbuborékok kíváncsian várták, ki kezdeményez beszélgetést.

– Te mégis mit gondolsz, hogy csak úgy nézelődhetsz az én... – Kétségei támadtak. Ahogy ott állt a cég által felbérelt takarító, köpenye zsebében a vörös rózsával, nem tudta, mihez kezdjen. – Te voltál az?

– Igen, én voltam. Kérlek, ne haragudj, Klára, meg tudom magyarázni. Emlékszel, amikor először kaptad a rózsát? – A nő lassan bólintott. – A feleségemnek vásároltam csokorban, és páros volt benne a virágok száma. Nem akartam odaadni neki úgy, mert szerinte rosszat jelent. Így hát kivettem egyet a csokorból. Nem akartam kidobni, és úgy gondoltam, te örülnél neki a legjobban mindenki közül. Igazam lett. Amikor láttam a mosolyt az arcodon, tudtam, hogy nem ez volt az utolsó alkalom. Azóta mindig vigyázok, hogy olyan csokrot válasszak, amelyikben páros a virágok száma. Remélem, nem haragszol.

A nő nem tudta, mihez kezdjen. Csak állt ott, és azon gondolkodott, vajon miért hihette, hogy a titokzatos férfi küldte neki a rózsát. Egyszerre szakadt rá képzelete összes szüleménye. Először a rózsán talált apró üzenetet látta maga előtt, később azt, ahogy a férfi személyesen adja át neki egy doboz rumos pralinéval. Majd ezek kismillió variációja omlott össze apránként, miközben az esetlenül ácsorgó takarítóra bámult.

A legmenőbbben próbáltam viselkedni, ahogyan ők, az iskola menői szoktak, hátha úgy szimpatikusabbnak tűnök nekik. Bár sok jóra nem számítottam Hunitól és barátaitól, a lelkem mélyén mégis izgatottan vártam a beszélgetést.

Tekla, az alacsony, barna hajú lány rám nézett és így szólt:

– Szia! Léda, ugye? Ma délután megyünk a strandra, és arra gondoltunk, te is csatlakozhatnál. Nagyon örülnék neki! Lenne kedved?

– Ez nagyon jól hangzik, szívesen csatlakozom!

– Oké, akkor ötkor a strand előtt találkozunk – mondta Tekla, és ránézett Sárára, aki valamin nagyon szórakozott.

Amikor háttal fordítottam nekik, az egész társaság nevetni kezdett. Gondoltam, valami viccet mondtak egymásnak, és gyors ütemben szedtem a lábam hazafelé.

Amikor hazaértem, anya egyből észrevette a széles vigyort az arcomon. Elújságoltam neki, hogy az iskola menőivel megyek strandra, és jól kihúztam magam beszéd közben.

Nem tetszett neki az ötlet, hogy Huniékkal megyek, de abban a boldog állapotomban senki és semmi nem tudott volna megállítani. Így is, úgy is elmentem volna a strandra velük.

Készülődni kezdtem, és próbáltam minél vadabbra csinálni a sminkemet, mert Tekla és Sára mindig olyan jól néztek ki ebben a stílusban. Anya sminkjeit is elővettem, de nem nagyon tudtam, hogyan kezdjek neki, ezért YouTube-on kerestem egy videót.

Nagyjából fél óra alatt elkészültem. A tükörben egy teljesen más lány nézett vissza rám. Furcsa volt, de mindenki így csinálta, szóval biztos voltam benne, hogy Tekláéknak is tetszeni fog.

Lementem anyához, aki a konyhában sürgött-forgott, de amikor meglátta a sminkemet, lefagyott. Ott állt, mint egy szobor, és nem szólt semmit. Végül megmozdult, és azt mondta, ez nem az a Léda, akit ő ismer.

Nem válaszoltam, hanem elindultam a fürdő felé. A fiókból minden fürdőruhámot kiszedtem, de nem találtam egy normális darabot sem, így elkezdtem keresgélni anyukám fiókjában. Tudtam, hogy megtartott néhányat a tinédzserkori fürdőruhái közül. Hosszas kutatás után kiemeltem egy fehéret, úgy éreztem magam, mintha megütöttem volna a jackpotot.

Leszaladtam anyához, aki összehúzott szemöldökkel nézett rám:

– De szívem, te nem is szereted az ilyen kihívóbb fürdőruhákat. Most vettünk neked egy szép lilát, teljesen új. Az miért nem jó?

– Ki mondta, hogy nem szeretem az ilyeneket? Tizenöt éves vagyok, kinőttem azokból a habos-babos fürdőruhákból!

– Te tudod, Léda, de vigyázz ezzel a fürdőruhával. A fehér szín nagyon kényes, minden paca meglátszik rajta.

Elköszöntem anyától, és sietve elindultam a strand felé. Körülbelül tizenöt percnyi sétára van a házunktól, de alig érzékelttem az odáig vezető utat. A gondolataimba merülve sétáltam, és egyszer csak ott álltam a kapu előtt.

Sára, Magor és Andris már a strand kapujában várt engem. Odamentem hozzájuk, de fel sem néztek a telefonjukból. Köszöntem nekik, alig hallottam valami választ. Öt perc néma várakozás után megérkezett Hunor és Tekla. A fiúk lepacsiztak, Sára megölelte Teklát. Engem nem öleltek meg, nem is nagyon köszöntek. Próbáltam nem foglalkozni vele, de valami nyomasztó érzés költözött a mellkasomba.

Bementünk a strandra, leraktuk a cuccainkat, majd átöltöztünk. Amikor Tekláék kijöttek a fülkéből, eszméletlenül festettek. Összeszedtem a bátorságomat, és megdicsértem a fürdőruhájukat. Egy nagyon halk *kószít* kaptam válaszul. Minden bátorságom elszállt.

Visszaértünk a fiúkhoz, és együtt elindultunk a medencékhez. Mindenki jóízűen beszélgetett, kivéve engem. Amint megszólaltam, mindenki elhallgatott. Senki nem válaszolt, senki sem akart velem egyetérteni, beszélgetni vagy akár rám nézni. Mindig csak a néma csendben lettem választ, és ebből tudtam, hogy ennél többet nem is fogok kapni. A többiek számomra ismeretlen témákról beszélgettek. Egy ideig hallgattam őket, aztán amikor átmentünk a csúszdás medencéhez, végre egy kicsit jobban éreztem magam.

Boldogan csúszdáztam, és próbáltam élvezni a strandot. Később kajaszünetet tartottunk. A szendvicsemet rekordgyorsasággal ettem meg, míg a többiek csigalassúsággal falatoztak, és drága márkákról beszélgettek. Tíz perc várakozás után kijelentettem, hogy a nagymedencénél leszek. A többiek bólintottak, majd visszatértek a beszélgetéshez. Ahogy háttal fordítottam nekik, kitört belőlük a nevetés. Még úszás közben is hallottam a kisebb szüneteket követő vihogást.

Egyszer a medencéből kilesve láttam, hogy összedugott fejfelé sugdolóznak. Kimásztam a vízből és feljűk indultam. Magor észrevett, és szólt a többieknek, akik azonnal szétrebbentek.

– Miről maradtam le?

– Semmi olyanról, amihez közöd lenne, Léda! – válaszolta Andris szinte vicсорítva.

– Oké, megértettem. Csak kíváncsi voltam...

– Ne érdekeljen téged minden, van, ami nem rád tartozik! – mondta Tekla frusztráltan.

Nem értettem a felháborodásukat, de ahogy Andris kimondta a nevemet, az belefűródott a szívembe. Olyan gúnyval, olyan szemrehányó hangon, mint még soha senki.

Legszívesebben azonnal hazamentem volna, de nem tehettem. Ha most megfutamodom, akkor az egész lehetséges menőségemnek lőttem. Inkább eltűntem még egy keveset, háttal fordítottam nekik és visszaszöktem a medencébe. Gondolataimba merülve úsztam a langyos vízben. Később a

KAKUCS DELINKE

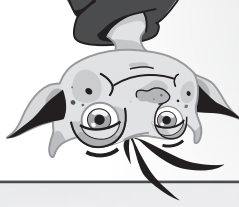
VIII. osztály, Váradi József Általános Iskola, Sepsiszentgyörgy

Mélységek

Az iskola utolsó napján egyedül ültem a megszokott helyemen, és hallgattam Füzes tanár urat. Amikor kicsengettek, és az iskolának hivatalosan is vége lett, kapkodva kezdtem összesomagolni a dolgaimat.

Éppen az ajtó felé tartottam, amikor Fás Hunor és a bandája odahívtak magukhoz. Meglepődtem, mivel ők soha nem beszéltek még velem. Idegesen vártam, hogy csak beoltani akarnak-e, vagy tényleg beszélni szeretnének velem.

többiek is megérkeztek a medencéhez, de én továbbra is kilógtam az idilli képükből.

– Mit nézel annyira? – vont kérdőre Andris.

– Jaj, bocsi, csak el voltam merülve a gondolataimban.

– Aha, gondolom...

A nyomás a mellkasomban felerősödött. Tudtam, hogy rossz, hogy itt maradok velük. Egyre csúnyábban beszéltek velem, én pedig kezdtem elveszíteni a türelmem.

Elhatároztam, hogy ezentúl nem fogok velük foglalkozni, és megpróbálom kiélvezni a strandot. Nem törődve velük, elindultam a csúszdák felé, gondolkodás nélkül a legmagasabbat választottam. Csúsztam újra és újra, de a sok gyötrő gondolat miatt már ezt sem tudtam igazán élvezni.

Egyszer csak Teklák megindultak felém. Azt hittem, ők is medencézni jönnek. Magor beugrott a vízbe, felkavarva maga körül mindent. A többiek követték, egymás után szöktek bele a mély vízbe, majd hangosan nevetve fröcskölni kezdték egymást. Én egy kicsit arrébb álltam, kimaradva a szórakozásból.

Fél óra múlva megunták az egészet, és a medencéből kiszállva a napágyaik felé indultunk. Útközben meghallottam Tekla halk hangját. Nem volt olyan távol tőlem, így minden szavát értettem.

– Megbántam, hogy meghívtuk. Olyan unalmas alak, semmi érdekes sincs benne, és ez az idióta smink még csúnyává is teszi.

Tekla mondatát halk kuncogás követte. Elegend lett belőle és az egész helyzetből. Hátrafordultam és a szemébe néztem.

– Remélem, tisztában vagy azzal, hogy mindent hallok.

– Na végre, hogy meghallottad! Már vagy ötször oltottalak a hátad mögött. Örülök, hogy végre vetted az adást! – mind röhögni kezdtek.

Amikor a nevetésük csitulni kezdett, Andris a szemét forgatva rám nézett.

– Most mi lesz? Végre hazamész, és hagyod, hogy nélküled élvezzük egymás társaságát?

Válaszolni sem hagytak időt. Megindultak a napágyak felé, az én irányomba. Még mindig a válaszon gondolkodtam, amikor Sára mellém ért. Ahogy elhaladt mellettem, vállá az enyémbe csapódott.

Olyan erővel lökött meg, hogy reagálni sem volt időm. A medence szélén állva elveszítettem az egyensúlyomat, és egyenesen a vízbe estem. Levegőt sem tudtam venni.

A következő pillanatban már körbeölelt a hideg víz. Kapálózva próbáltam minél hamarabb a felszínre jutni, de a lábam nem találta a medence alját. Csak merültem és merültem, ismeretlen mélységekig. Semmi más nem volt, csak én és az engem körbeölelő víz, amely lassan a tudómba is behatolt. Nem találtam semmit, ami segíthetett volna. A szégyen olyannyira eluralkodott rajtam, hogy legszívesebben soha többé nem bukkantam volna fel a felszínre. Amikor már nem is kerestem a medence alját, úszni kezdtem felfelé. A felszínre érve levegőért kapkodva, elpirosodva hallgattam a távolból csengő kacagást. Ismerős hangokból állt össze.

A medence szélébe kapaszkodva vártam, hogy elhalkuljon a hangzavar. Nem volt merzem kimászni, nehogy meglássák a csalódott arckifejezésemet.

A gondolatok csak úgy cikáztak a fejemben, én pedig a medence vizében lebegve bámultam a fehér fürdőruhámra, ami már nem is fehérnek tűnt, hanem valami nagyon szomorú, gyászos szürkének.

figyelte, ahogy könnyes szemmel letérdelek a padlóra, agresszíven félrehajgálom a szétszórt könyveimet és egyéb kacatjaimat, majd összekuporodom. Nem mertem a szemébe nézni. Félttem, hogy ő is ugyanúgy megaláz, mint anyáék a konyhában. Az idő megállt, a dühöm keserű ködként telepedett a szobára, és csak a szipogásom vert visszhangot a falakról. Aztán a nővérem hangja hasította ketté a csendet.

– Miért baj az, ha más vagy, mint a többiek? – kérdezte.

Ráemeltem vörös tekintetem, és belenéztem hamuszürke íriszébe. Ő olyan tökéletes volt. Őt

sohasem nevelték ki, mert furcsának hitték, mindenki szerette, szép volt, osztályelső. Csinos ruhákat hordott, hosszú, barna hajjal és édes illatú parfümmel. Én meg minden voltam, ami ő nem. Rövid, borzos frizura, fekete ruházat, állandóan grafitporos kéz, és sosem vettem le a fejhallgatómat a nyakamból. Ezek voltunk mi.

– Könnyű neked. Te tökéletes vagy, téged mindenki szeret – vágtam vissza duzzogva. A szüleim mindig azt mondták, legyek olyan, mint ő.

Elgondolkodva hümmögött.

– Valójában... – kezdte – szeretnék olyan lenni, mint te.

– Mint én? – kérdeztem elképedve.

– Igen. Vad, bátor. És egyedül – kezdte sorolni, miközben a szekrényemhez lépett, és kivett egy ugyanolyan fekete, bő fazonú pólót, mint amilyen rajtam volt. Fura, pedig csak egy volt belőle, az, amelyiket most én hordok. – Ha bemész az iskolába, száz ilyen lányt találsz, mint amilyen én vagyok – mondta, majd felvette a pólót, és egy nadrág után kutatott. – Kedvesek és szépek, de valójában unalmasak – folytatta, és kivett egy ugyanolyan nadrágot, mint amilyen rajtam is volt. Felvette.

– Neked legalább vannak barátaid, akik nem csúfolnak – kötöttem az ebet a karóhoz.

– Téged mivel csúfolnak? – kérdezte.

– Mindig azt mondják, el vagyok átkozva. Hogy butaságokat beszélek, mert túl nagy a fantáziám. Anyáék is ezt mondták rólam kint a vendégeknek. Hogy nem kell engem komolyan venni, mert a fellegekben járok. Ezért futottam el – szégyelltem el magam. Átöleltem a térdeimet és összekuporodtam.

MIRON OTILIA

VIII. osztály, Mikes Kelemen Elméleti Líceum, Sepsiszentgyörgy

Az immunrendszer lovagja

Egyszer volt, hol nem volt, valahol egy királyságban élt a mi hercegnőnk. Beteg volt szegény, súlyos betegség gyötörte. Egy szörnyű vírus támadta meg, amely elől lehetetlen volt menekülni. Hetek óta ágytak esett, az immunrendszere úgy harcolt, mint még soha. Gyász telepedett a királyságra, mindenki tudta, hogy szomorú esemény közeledik.

Fehérvérsejt vagyok, granulocita. Legfőbb feladatam, hogy elpusztítsak minden idegen anyagot, ami a hercegnőm szervezetébe jut. Hiába a pusztítás a fő feladatam, talán én vagyok az immunrendszer leggyávább sejtje. Látom, ahogy napok óta vonulnak más zsoldos granulociták át a hajszálerék falán, egyenesen a harctérre. Ilyenkor még haszontalanabbnak érzem magam, pedig én úgy szeretem a hercegnőt. Az öreg vörösvértestek közben azt suttogják: óriási harc következik, mindenkit besoroznak majd.

A nővérem leguggolt hozzám, és végigsímított a hajamon. Felnéztem rá. Lassan úgy nézett ki, mint én, de a haja még mindig hosszabb volt. A szeme, a ruhája, még a kezét is begrafitozta. Másik kezében egy ollót szorongatott.

– Butaság. Nem vagy te elátkozva. Ne hagyj, hogy megváltoztassanak – mondta, és egy nyisszentéssel levágta a haját. Pontosan ugyanolyanra, mint az enyém. – Légy rá büszke. Légy te, légy más. Az a legnagyobb érték. Mert ha elfogadod, hogy más vagy, többé nem érzed magad másnak.

Olyan volt, mintha nem is a nővérem lenne már, hanem saját magam. Persze, még mindig ő volt az, csak úgy festett, mint én. És nagyon szépnek találtam. Szép volt a haja, a szeme, a ruhája. És különleges volt. A nap még utoljára megvilágította az arcát, mielőtt lebukott a horizonton, majd elhalványult a sziluettje. Ott ültem teljesen egyedül a szobámban. Felálltam, a tükörbe néztem, de a nővéremet sehol sem láttam. Saját magamra nézve mintha megszépültem volna egy pillanatra. De szerintem csak a képzeletem játszott velem.

– Akkor sem vagyok más – suttogtam a sötét tükörképemnek, majd emelt fővel visszamentem a konyhába a vacsoraasztalhoz. És a nővérem halványan követett engem.

Eleinte csak bizonyos területeket támadtak ezek a furcsa kórokozók, de mindenki, még a DNS-ek is tudták, ez nem marad így sokáig. Egyszerre mindenütt ott tolongtak, akármerre utaztam.

...

A kislány állapota rohamosan romlott. Magas láz és kínok gyötörték szegényt. Orvosok jöttek-mentek, egyik sem tudta, mitévő legyen. A hercegnőnek rövid idő maradt hátra.

...

Nagyon félttem a vírusoktól. Furcsa csápjai, méretes, gömbölyű alakjuk rémisztőnek hatott, hiába voltam náluk nagyobb. Fenyegetőek voltak és veszélyesek. Ahányszor megpillantottam egyet, mindig menedéket keresve olvadtam be társaim közé. Valahol mélyen mégis tudtam, nem húzhatom-halaszthatom már sokáig a velük való összeköttözést. A hercegnőmért, csak érte. Ezt az egyet tudtam biztosan.

A sors döntött helyettem. Éppen a tüdő felé utaztam, amikor megpillantottam egy ilyen szörnyet. Úgy iparkodott a légzőszerv felé, mint senki körülötte. Valahogy mellettem kötött ki, majd erősen meglökött. Tudtam, hogy most kell cselekednem. Most vagy soha. Elővettem magamból a legnagyobb gyilkost. A hercegnőmért. Rávettem magam. Erősebb volt, mint gondoltam. Nem hagyta, hogy azonnal bekebelezem, nem számítottam ek-kora ellenállásra. Ravasz volt, a szökést is megkísérelte, de azt már nem engedtem. Minden erőmet bevetve elálltam az útját és elpusztítottam. Képes vagyok rá, sikerült! – gondoltam, és ekkor tudatosítottam: a fronton a helyem.

...

Közben odakint a kislány mit sem sejtett arról, mi folyik benne. A kiságyában szenvedett. Édesanyja mellette ült, cirógatta, és csodálta a kis arcot, amelyet tűzpirosra festett a láz. A királyné letörölte szeméből a legördülő könnycseppeket. Tudta, hogy legalább neki erősnek kell maradnia. A lánya mellett a helye.

...

A kis szív úgy pumpálja a vért, mintha mindent meg akarna tenni a hercegnőért. A szervezet fáradhatatlanul harcol, az idő pedig egyre fogy. Hiába: a vírusok, a kórokozók ellepték az egész testet. Ha most feladjuk, a hercegnőnket engedjük el. Az agy folyamatosan újabb és újabb helyekre küld. Érezzük, hogy közeledik a végső csata. Csak egyvalaki győzhet. Az ellenség pedig túlerőben van.

Éppen egy nagyobb csapat vírussal küzdök. Legyőzöm őket, nem nézek semerre. A cél, a lényeg: a hercegnőm. Csápjákat meresztik felém, megpróbálnak megbénítani, de rossz granulocitával húztak ujjat. Minden támadásukat hártom. Már nem félek semmitől.

Közben érzem, hogy a szívecske olyan gyorsan pumpálja a vért, hogy az egész szervezet belerezeg. Megértem, miért történik ez. Vesztésre állunk. A hercegnőm szíve, amilyen gyorsan dobogott, olyan hirtelen hagyja abba. Ne, ne, nem szabad, hogy itt vége legyen! Még nagyobb erőbedobással irtom az ellenséget. Minden olyan gyorsan történik körülöttem, mégis úgy

érzékelem az eseményeket, mintha lassított filmet néznék. Látom, ahogy minden megfagy egy pillanatra, majd mindenkin eluralkodik a pánik. Érzékelem, ahogy az agy könyörög a szívnek, amely még mindig mozdulatlan.

Tudom, hogy ha ő megadja magát, a hercegnő nagy veszélyben van. A szívecske mégsem adja fel. Hirtelen dobban egyet, majd még egyet, míg szépen vissza nem áll a normális ritmusába. Az agy biztatja. Túl kell élnie az én hercegnőmnek, tudom, hogy erős kislány. Nem lehet itt vége a történetének. Még élnie kell.

Ismét dobog a szívecske, habár még lassan. Az immunrendszer és én egyre nagyobb beleéléssel végezzük a feladatunkat. Nyeresre állunk, a szervezet átlépte a holtponzt. A harcnak viszont még közel sincs vége. Még egy héten át kebelezem be a vírusokat, amelyek egyre inkább meggyengülnek, és nagy, hömpölygő alakjukkal fokozatosan eltűnnek a szervezetből. Tudtam, hogy az én hercegnőm erős és kitartó, nem adja fel sohasem.

...

A kislányt orvosok veszik körül, vizsgálgatják, nézegetik. A láza lement, ismét csillog a kis huncut szeme. Pár hét, és újra a kertben futkározhat. Csoda, hajtogatja mindenki körülötte, mit sem sejtve arról a harcról, ami lezajlott benne. Még maga a hercegnő sem tud róla.

...

Hosszú küzdelem volt, elfáradtam, de nem bánom, mert a hercegnőmért tettem. A küldetésem a végéhez közeledik. Még egyszer, utoljára végigjárom a szokásos utamat. Közben leírhatatlan nyugodtságot és boldogságot érzek valahol mélyen, ugyanakkor elmondhatatlan szomorúságot is. Majd engedem, hogy örökre megpihenhessek. Büszkén távozom. Az utam végére értem.

kedvenc füzetemet, amelybe rajzolni szoktam, amikor unatkozom. A borítóján rózsaszín és halványpiros rózsák tündököltek, a háttér hófehér volt. Én választottam még alsós koromban. Rengeteg más füzetem is van, már vagy húszat telerajzoltam. De ez a kedvencem.

Tehát ott tartottam, hogy kicsengettek. Felpatantam, majd az ajtón kirohanna, a tolongó diákok tömegébe vegyülve kimentem az udvarra. Elsétáltam, hogy keressék egy jó helyet magamnak, és

kiélvezem a szünetet. A tízpernyi szabadságot. A tízpernyi pihenést. A tízpernyi szórakozást. Odaértem a kerthez, majd letelepedtem, a hideg léceknek vetve a hátam. Felhúztam a térdem, és a nyitott füzetemet magam mellé helyeztem. Tűnődve néztem körbe, hogy ötletet merítsek a rajzomhoz.

Mindenhol diákok csoportjait láttam beszélgetni, de nem akartam újból zsúfolt iskolaudvart rajzolni, így hát felfelé fordítottam a tekintetemet. Először a sulis cseréppel kirakott tetejét pillantottam meg, majd a felhőtlen kék eget. Elgondolkodva bámultam az égen átszálló, légáramlatok tetején egyensúlyozó fenséges sast. Hirtelen elfogott a vágy, hogy a levegőt szelve könnyedén vitorlázzam a magasban.

Vidáman az ölembe fektettem a füzetem, és a zsebemből a tollat is előkapartam. Nem volt konkrét tervem, de azt tudtam, hogy elég csak pár vonal, s beindul a fantáziám. Amikor ráhelyeztem a toll hegyét a lapra, hirtelen jó ötletem támadt. Pufók, habos felhőket és kék tornyokat rajzoltam. Már nem éreztem

SEBESTYÉN GYOPÁR

VII. osztály, Dr. P. Boros Fortunát Középiszkola, Zetelaka

2026. március 14.

Tizennégy éves vagyok, és már teljesen lefáradtam. A jegyeim egyre rosszabbak. Anyu tud róla, és néha meg is jegyzi, hogy le kellene ülnöm tanulni. Igazából nem szid le a jegyek miatt, csak tartok tőle. De hát mit is tehetne? Elveszi a mobiltelefonomat? Eltilt a barátaimtól egy időre? Ezt is hiába tenné, úgymis találok más elfoglaltságot magamnak, csak tanulnom ne kelljen. Például gitározom, olvasok, rajzolok, táncolok... Nem vagyok lusta tanulni, csupán kedvem nincs hozzá. Nincs értelme. Nincs nekem olyan jó eszem, mint egyeseknek. Belőlem nem lesz tanár, mérnök vagy ügyvéd. Én nem erre születtem. Nem fogom használni az életben soha a Pitagorasz-tételt vagy a Thalész-tételt. Egyik tételt sem.

Pár éve anyu mondott valami olyasmit, hogy jól kell teljesítenem, ha épp nem akarok kukás vagy takarítónő lenni. Nos, igaza van. Nem akarok sem kukás, sem takarítónő lenni. Engem a művészet érdekel, leginkább a zene meg a tánc. Fő célomként amolyan táncos-énekes szeretnék lenni. Kiskoromban a nagymamám vette észre, hogyan éneklek. Szerinte gyönyörűen cseng minden dalom. Az énektanár nő szerint is nekem van a legjobb hangom az osztályban. Táncolni meg világéletemben imádtam.

Először hatéves koromban kezdtem néptáncórákra járni, de egy év múlva abbahagytam, mert untam, hogy minden alkalommal ugyanazt a mozdulatsort kell végigcsinálni.

különbséget a valóság és a varázslat között. Csak rajzoltam, rajzoltam és rajzoltam, közben pedig egyre jobban beleéltem magam természetfeletti világomba. Egyszer csak megállítottam a sebesen száguldozó tollamat. A végeredmény maga volt a csoda. A felhőtengerből kiemelkedő kék kastély könnyednek és szabadnak látszott. Amikor újra az égre pillantottam, apró fellegek jelentek meg a látathatáron. Tetejükön kis tornyok sorakoztak. Döbben-bámultam, majd elmosolyodtam. Merje valaki azt állítani, hogy nem létezik varázslat!

A megszólaló csengő hangja véget vetett a révedésemnek, de nem tudta elrontani a jókedvem. Vidáman csuktam be a füzetemet, és szaladtam az órára. Amikor beültem a padba, lehunytam a szemem, elmémbe kitártam Fellegország kapuit, és élveztem a végtelen szabadságot.

Elkezdtem otthon gyakorolni, különböző angol zenékre találtam ki koreográfiákat, később pedig egyre jobban ment. Ezt onnan tudom, legalábbis gondolom, hogy mint minden táncos, én is tükör előtt gyakoroltam, és egy idő után már a nehezebb mozdulatokat is meg tudtam csinálni, ahogyan azt a YouTube-táncosok teszik.

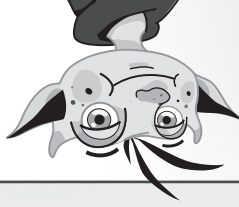
Anyu szerint csak azért akarok énekes lenni, mert nagy lesz a hírnevem – már ha befutok –, és mert lusta vagyok tanulni, hiszen ehhez nem kell diploma vagy vizsga.

A matek nagyon nem megy. Főleg az algebra. Nem értem a gyökök szorzását, sem az osztását. Igazából semmit sem értek a gyökökkel kapcsolatban. Meg a történelmet sem. Mi vagyok én, hogy ennyi számot megjegyezsek? Számítógép?

Még a sminkelés és a fodrászat is érdekel egy kicsit. Legalábbis magammal nagyon szeretek foglalkozni, különböző rúzsokat kipróbálni, a hajamat gondóriteni... De ezt majd eldöntöm pár év múlva. Milliő választásom van, amihez érettségi sem kell. Jó volna, ha azért lenne érettségim, de amíg valami csoda folytán el nem kezdek tanulni, addig ebben nem nagyon reménykedhetem.

Na, de későre jár... És holnap iskola. Holnap még folytatom az írást, mivel sok olyan ötletem van, amit az életben meg szeretnék valósítani. Most pedig lefekszem.

Brutális majális

Májusi cikkem apropója a férjem kedvenc ünnepe: a majális. Azt mondja, ez az év leglazább napja. Ha jó az idő, sütögetünk, ha rossz, társasozunk. A lényeg: együtt lenni.

Töredelmesen be kell vallanom, hogy a cikk írásáig azt hittem, ez izzig-vérig kommunista ünnep. A szüleimtől hallottam, milyen volt a majális Magyarországon és Romániában a diktatúra idején. Mindkét országban kötelezők voltak a felvonulások, a felvonulás után pedig a szegényes polcokon megjelenő üdítők (sörök) tették ünnepibbé a napot. A kommunizmusban ennek az ünnepnek egyetlen célja volt, hogy megmutassa: nem élünk épp olyan rosszul... Viszont régebbre és messzebbre kell utaznunk ahhoz, hogy az ünnep gyökerét felleljük.

1817-ben egy idealista brit gyártulajdonos rájött, hogy ha elégedettebbek lennének a dolgozói, akkor sikeresebben működhetne a vállalkozása. Azt szorgalmazta, hogy az addigi 12–16 órás munkanapokat rövidítsék le 8 órára. A Beatrice-dal, miszerint az élet „nyolc óra munka, nyolc óra pihenés, nyolc óra szórakozás”, gyakorlatilag tükörfordítása az angol szlogennek, amelyet Robert Owen indítványozott. Képzeld, mit gondolhatott a többi gyáros?! Rövidebb munkaidő, mégis magasabb termelési számok? Jó vicc!

Az igazi fordulópont több mint fél évszázaddal később, 1886-ban következett be. Chicagóban a munkások tömegesen

tüntettek a nyolcórás munkanapért. A tüntetés negyedik napján a Haymarket téren valaki bombát dobott a rendőrök közé, akik lövésekkel válaszoltak. A zavargásokban mindkét oldalon többen életüket veszítették. Az esemény világszerte felháborodást keltett, a munkásmozgalmak pedig szolidaritási nappá tették május elsejét.

Innen vezet az út a majálishoz – és a propagandához.

Egy kicsit talán kezd zavaros lenni a történet: munkásmozgalmak, szocialista ünnep, miccs, üdítő... Viszont ahhoz, hogy ezt a gondolatot végig tudjam vezetni, először értelmeznünk kell a propaganda fogalmát.

A *propaganda* szó a latin *propagare* igéből fakad, és azt jelenti, „terjeszteni, szaporítani”. Ma inkább a politikai üzenetek erősen irányított terjesztésére használjuk.

Tulajdonképpen ez sem újdonság. Ha belegondoltok, a királyokról szóló hőstörténetek, a dicsőséges csatajeleneteket ábrázoló festmények vagy

► SÁNDULY ZSÓFIA

VI. osztály, Dr. P. Boros Fortunát Középiskola, Zetelaka

A fehér ló titka

Futottam és futottam, ahogy csak a lábam bírta. Alig kaptam már levegőt, a táj is elmosódott. Hirtelen minden elsötétült. Elvesztettem az eszméletem. Amikor kinyitottam a szemem, a földön feküdtem, és két nagy szem pislogott rám. Az arca fehér volt. Kétszer is megdörzsöltem a szemem. Egy fehér kanca állt velem szemben, pontosabban fölöttem. Talán őt hallottam. Egyáltalán nem volt ijesztő. Barátságosan nézett rám. Azért egy kicsit különösnek találtam ezt az egészet, hiszen ebben az erdőben még sosem láttam lovat. Lassan feltápáskodtam. A ló nem mozdult. Felálltam. Óvatosan megsimogattam, a ló fejet hajtott, majd elvágatott.

Azóta mindennap kijárok az erdőbe, de a kanca nem tért vissza. Én azonban elhatároztam, hogy türelmesen várni fogok addig, amíg viszont nem látjuk egymást.

CĂLITU RAISA REBECA

VI. osztály, Kőrösi Csoma Sándor Líceum, Kovászna

Erdő, mint egy álom

Fejem fölött fenyőágak,
Lábam alatt patak árad,
Ha felnézek, eget látok,
Szürkén pislog, mint egy álom.

Reccsenés és roppanás,
Visszhangzik a morajlás,
Mókus szökken, faág roppan,
Vad őz éppen figyel órben.

Szeme csillog, barna csillag,
Mint egy álom, ha meglátom,
Elsuhan velem a hátán,
Pislákolok gyertya láttán.

a templomi képek mind ugyanazt szolgálták: elmesélni az embereknek, hogy ki a jó és ki a rossz.

A modern propaganda akkor kezdett igazán erősödni, amikor az üzenetek nagy tömegekhez juthattak el. A szó maga 1622-ben jelent meg, amikor a Vatikán létrehozta a Congregatio de Propaganda Fide nevű intézményt a katolikus hit terjesztésére. Habár az olvasás még kiváltságnak számított, a plakátok, amelyeken egyszerűen értelmezhető jelképek szerepeltek, ekkor kezdtek tömegesen megjelenni.

A modern értelemben vett propaganda megalkotója

Egy kicsi történelemlecke: a hitleri vízió, amelynek számlájára a 20. század legnagyobb népirtását írhatjuk, az übermensch, vagyis az emberfölötti ember, az árja faj egyeduralmát tűzte ki célul. Az *ember* eszerint legyen fehér bőrű, világos hajú, magas, északi típusú. Ha megnézzük, Hitler és a propagandaminisztere, Goebbels se így nézett ki. Hogy lehettek ezek az emberek hiteles forrásai egy olyan eszmének, amelynek ők maguk sem voltak megjelenítői? Mint Voldemort, aki az aranyvérűeket isteníti a Harry Potter-univerzumban, miközben ő maga félvér.

Nézzük, milyen szabályok mentén építette fel a náci propagandát Goebbels:

Egyszerűsítés

A bonyolult politikai kérdéseket leegyszerűsítették két oldalra: „mi” és „ők”.

Folyamatos ismétlés

Kevés üzenetet használtak, de azokat folyamatosan ismételték. Ha valamit elég sokszor hall az ember, egy idő után hajlamosabb elhinni.

Ellenségkép gyártása

A propaganda egyik kedvenc módszere volt, hogy kijelöltek egy „főellenséget”. A náci rendszerben ez elsősorban a zsidók ellen irányult. A médiában folyamatosan negatív képet festettek róluk, mintha minden problémáért ők volnának a felelősek.

Egyoldalú történet

A propaganda nem szereti a vitát. A náci médiában nem nagyon jelentek meg más vélemények vagy kritikák. Csak egy nézőpont létezett: az, amit a rendszer mondott.

Érzelmekre hatás

A propaganda ritkán próbál hosszú, logikus magyarázatokkal meggyőzni. Inkább az érzelmekre hat: félelmet, haragot vagy erős „összetartozás-érzést” kelt.

A média fölötti kontroll

A náci nagyon komolyan vették a médiát. A rádió szinte minden háztartásba bekerült egy olcsó készülék segítségével, a moziban pedig olyan filmeket vetítettek, amelyek a rendszer üzeneteit erősítették. Goebbels egyik legfontosabb felismerése az volt, hogy szórakozás közben sokkal kevésbé védekezünk. Ezért a propaganda nemcsak a hírekben jelent meg, hanem beszivárgott a filmekbe és a szórakoztatóiparba is. Addig volt külön a politika, és volt a privát élet. Utána már nem voltak elválaszthatók.

No de mi történik napjainkban, amikor már a tizenévesek foryou-jai és a nekik célzott reelsek is tele vannak egyre szélsőségesebb politikai tartalommal? A közösségi oldalak algoritmusai pontosan tudják, milyen tartalmakra kattintunk, és egyre erősebb ingerek kellene ahhoz, hogy lekössék a figyelmünket. Ó, de hiszen erre a világban zajló borzalmakról készült videók nagyon jók, nem? De. Sajnos, de.

A jövőkutatók szerint minden adott ahhoz, hogy pontosan leprofilozzanak minket. Tudják, milyen üzenetek fognak betalálni nálunk, így a jövőben elképzelhető, hogy a politikai tartalmak teljesen személyre szabottak lesznek.

Akár olyan jelölteket is láthatunk majd, akik úgy beszélnek és néznek ki, ahogyan az a leginkább hat ránk. Ez már nem egyszerű propaganda – inkább célzott befolyásolás.

Ijesztően hangzik? Egy kicsit igen.

De van egy jó hírem is: a kritikus gondolkodás még mindig működik.

▪ Ne higgy el mindent elsőre. Ha hallasz egy hírt, ne vedd automatikusan igaznak.

▪ Ellenőrizd több helyen. Nézd meg, más források is ugyanazt állítják-e, és van-e mögötte bizonyíték. Mennyire tűnik hitelesnek az adott oldal?

▪ Nézd meg, ki mondja. Fontos tudni, honnan jön az információ, ki közli, és milyen érdekei lehetnek. Az érdek mellett érdemes az aktuális influenszer végzettségét is ellenőrizni.

▪ Olvass többféle nézőpontot. Ne csak egyféle médiát kövess, mert könnyű információs buborékba kerülni. Direkt keress rá az ellentétes oldal véleményére is!

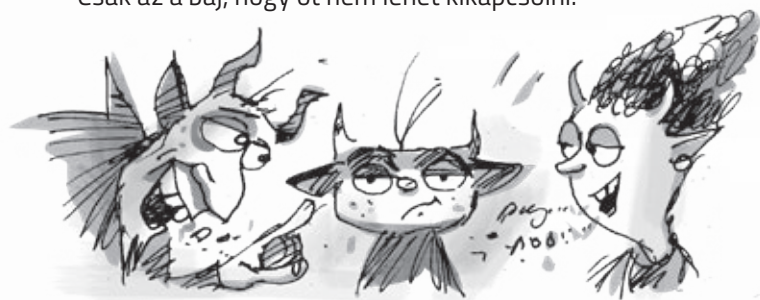
▪ Gondolkodj kritikusan. Ha egy üzenet nagyon az érzelmekre hat (félelmet vagy haragot kelt), érdemes különösen óvatosnak lenni vele. Az ilyen, zsigeri érzelmekre ható tartalmak nem mindig tiszta céllal készülnek.

Sziasztok!

Nem tudom, nálatok hogy van, de nálunk az élet soha nem unalmas. Persze, néha jó lenne, ha az volna, de a mi családkunk, engem leszámítva, olaszos. Mindenki kiabál mindenkivel, hangosan beszél, de senkit sem érdekel a másik véleménye. Tata azt mondta, a vélemény olyan, mint a köldök. Mindenkinek van, de senkit nem érdekel a másé. Mostanában mama kezdte magát rádióknak képzelni, mond egyfolytában. Csak az a baj, hogy őt nem lehet kikapcsolni.

Minden baj okozója a kémia. Ezen senki sem lepődik meg, gondolom. Kértem, hogy segítsen nekem egy kicsit, kérdezze ki a leckét, ebből lett a baj. Mert Mama hatalmas kötőművész, sálat, zoknit, esőkabátot, nyakkendőt, mindent köt. Elvégzett már vagy 40 kurzust, Tata szerint 30 fokon gyorsabban köt, mint a beton. És meglátta, hogy ion és kovalens. Erről ő nem hallott. Milyen kötés, hogy elektron, ion és kovalens? Ilyen nincs is. Mondtam, hogy kell hogy legyen, mert írja a könyv. De szerinte sem kötőelektron, sem kovalens kötés nincs. Fémes kötésről nem is beszélve. Mondtam, hogy régen is volt páncéling, azt is kötötte valaki, de nem lehet meggyőzni.

Napok óta csak ezen mérgeledik, már a tanfelügyelőségen is feliratkozott kihallgatásra. Ebből megint én jövök ki rosszul, mert ott is ordítani fog. Jobb lett volna csendben megbukni, most reszkethetek megint VAKÁCIÓIG. De jó leírni újra ezt a gyönyörű magyar szót.

A nővérem végre kikerült az árnyékból, mindenki őt nézi. Nagy vágya teljesült, mert folyton azt akarta, hogy más legyen, mint a többiek. Összeült a családi kupaktanács, és azt javasolták neki, hogy a köldöklúz és fekete csuklyás felső helyett vegyen magára székely ruhát. Előbb nem akarta, de aztán, amikor tatáék a szerény, tízezer lejes nyugdíjuktól kispórolták neki a ruha árát, úgy döntött, felveszi. Abban jár iskolába, moziba, templomba, s minden szem őt nézi.

Nagyon boldog. Mi is azok vagyunk. Mert ha a családban valaki boldog, akkor a család is boldog. Ez a lényeg! Apuci is elmesélte, hogy ő hogyan tűnt ki, amikor gyerek volt. Két sportot űzött. Bokszolt és sakkozott. Majdnem mindig nyert, mert bokszolókkal sakkozott, sakkozókkel bokszolt.

Boldog vagyok, hogy ilyen remek családdal tölthetem a napjaimat s főleg a vakációt. Mert bizony készülünk: tengerpart, hegyek, repülő, vízésés, minden.

Ennyi mostanra, a VAKÁCIÓ után újra jelentkezem friss hírekkel.

Éljen a csengő, éljen a hosszú szünet!

Szókereső: 60 éve jelent meg Csipike

Húzd ki a kiemelt szavakat a betűhalmazból a lehetséges nyolc irányban (fel, le, jobbra, balra és átlósan), majd olvasd össze sorban (a vízszintes sorokat követve) a megmaradt 9 betűt. A megfejtésből kiderül, ki rajzolta meg Csipike alakját úgy, ahogy ma is ismerjük, az első kiadástól kezdve.

1966-ban így mutatta be Fodor Sándor író Csipikét, az erdélyi irodalom leghíresebb törpéjét az olvasóknak:

„Csipike az erdőben élt. Akkor volt, mint a kisujjam, és gyöngyvirágot **viselt** a kalapján. Az Óriásnagy Bükkfa odújában lakott, és **mindenki** szerette. Olyan **kedves**, szorgalmas törpét, mint ő, nem látott még a világ.

Kora hajnalban kelt. **Forrás** vizében egykettő **megmosdott**, tornázott egy sort, nehogy elhízzék, azután frissen munkához látott. Ellenőrizte a virágokat, eléggé illatosak-e, letörölte a levelekről, szirmokról a szélhordta virágport, mert **minek** az oda, majd egy fűszállal megcsiklandozta Madár **csőrét**. – **Nótát** kérünk!

K	R	K	E	N	E	S	T	J	Ú	Y	G	M
K	O	K	M	T	L	E	S	I	V	T	M	E
S	É	R	I	E	É	S	T	U	S	Á	I	G
I	I	K	H	R	G	R	E	Z	Z	T	N	I
R	P	R	S	A	E	M	Ő	V	É	Ó	D	G
Á	A	N	Á	C	D	P	O	S	D	N	E	A
N	R	A	R	M	E	O	Ü	S	C	E	N	Z
Y	K	S	R	L	T	H	Z	L	D	Í	K	G
Í	O	Á	O	V	T	I	É	Ó	T	O	I	A
T	D	L	F	K	E	N	I	M	B	E	T	T
O	O	Á	P	A	N	S	Á	M	A	E	K	T
T	T	H	A	R	M	A	D	N	A	P	L	A
T	T	O	D	O	K	A	P	O	L	E	B	Ú

A kép forrása: moly.hu

Madár felébredt, és trillázni kezdett. Madártól egyenesen a **Korhadozóbelű** Vén Fenyő fához ment. Ott laktak a Vadméhek. – Ébresztő, atyafiak!

A **méhceskék hálásan** visszazümmögtek neki, és **kirepültek**, hogy mézet **gyűjtsenek**. Mókusék már ébren voltak. Vén Fenyő fa alsó ágán tornázott az egész család. Csipike szakértelemmel

nézte őket egy darabig, majd **elégedetten** bölintott, utána **belepakodott** Sünékhez, akik jóízűen szundítottak; nemrég tértek nyugovóra, mert éjjeli műszakban járták az erdőt. Csipike **megigazgatta** rajtuk a takarót, és **máris iparkodott** kifelé, hogy idejében elkergesse Vadmalacot, az Ebadtát, Légyölő Galóca mellől.

– Nehogy megedd, ebadtája, mert nem jóízű, és ha mégis felfalod, majd nézheted magad utána! Figyeld csak meg az elrettentő példát!

Csipike néhány szürke legyet **irányított** Légyölő Galócára, hadd lássa Vadmalac, hogy nem a levegőbe beszél. Csakhogy Vadmalac, az Ebadta, **másnap** reggel is ott üldögélt Légyölő Galóca mellett. És **harmadnap** is. Mindennap. Csipike már erősen csóválta a fejét.” (Csipike, a gonosz törpe, részlet)

Fodor Sándor hősei a hálóban

	1.	Főiskolás	Tapsifüles	Páratlan gubók!	Aerob kezdet!		Párban csúszik!	Hirtelen mozdulat angolul (ZAP)	... Caesar!	Baka	Portéka	Dal jelzője lehet	2.	
Középkori japán láncvers						Magyar színész (Miklós) Konstanca m. autójel								
Fém kötőelemmel összeilleszt														
Baromfiudvar lakója					3.									
Telefon rövidítve				Olasz költő, filozófus v. (Alighieri)				Oxigén		Üres ler! A közepén hajas!				
Földönkívüli lény		Németország autójel		Tehenes csoki				Hiszékeny						
... mi lányunk (kanadai thr., 2021)									Ritka női név					
Azerbajdzsáni énekes (EMIN)									Asztácium és kén vegyj. Ázsiai napszámos					
Nem enged					... band (magyar rockzenekar)		Sokk!	Urán, jód, oxigén vj.	Kelvin Szédült, tompa		Kezdődik az ábécé! Néma cet!			
Jegyespárt összead						4.								
Az első fele stabil!				Hangosan átszól		Csendben tilt!						Kálium		
Rába partjai!			Közkedvelt tévéadó	Orosz filmszínész (Bikov)			Barkács-áruházlánc				Párás!			
Észak	Főútóér		Svéd együttessel volt				Fundamentum				Csaj párja			
Lószerszám része	Becézett Attila						Névelő		Óskép közepe!					
Tájékozottatás, felvilágosítás						Fegyvert használ	Magyar színész (Lajos)	Útszélmélyedés						
Hasad a jég					Műtét	Goromba lesz!		Papírra vet					Nagyon régi	

Cimbi képtára

LADÓ ÁGOTA

Rusz Livia, a bátor

A vakáció előtti sorozatot a 60 (na jó, nagyjából 60) éves Csipikével zárjuk, no meg a minden figyelmet megérdemlő Rusz Líviával, aki Fodor Sándor mesehőseit olyan érzékletesen rajzolta meg, hogy másként már nem is tudjuk elképzelni őket.

Rusz Lívia 1930-ban született Kolozsváron, és óvodáskorától megállás nélkül rajzolt, határozottan, öntudatosan, még akkor is, amikor a gimnáziumi rajztanárnöje állandóan rossz jegyeket adott neki, mert a fiatal lány nem teljesítette az értelmetlennek tartott követelményeit. Később ő lett az első ismert és igazán népszerű képregényrajzoló Romániában, úgy, hogy – saját elmondása szerint – kezdetben fogalma sem volt, mi az a képregény, nem ismerte a műfajt és annak technikáját. Csipike története is először képregény formájában jelent meg a *Napsugár*-ban 1964–65-ben, de idén van hatvan éve annak, hogy a *Csipike, a gonosz törpe* önálló könyvben is napvilágot látott.

Az itt látható rajzokon megfigyelheted, hogyan változtak a mese szereplői az idők során, hogyan alakult Rusz Lívia művészi felfogása, aki a számtalan illusztráció megalkotása mellett festőként is dolgozott.

Ezekkel a gondolatokkal kívánok neked szép nyarat, és bátorítalak arra, hogy nézd a természetet, olvass, használd a fantáziád, és alkoss minél többet!

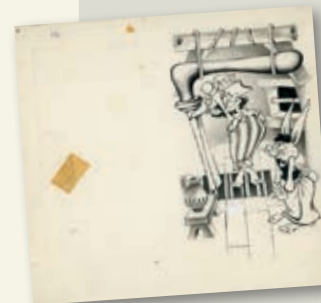
Anya gyermekével, 1969, tempera, papír (magángyűjtemény). A kép forrása: Quadro Archivum, reprodukció: Váczi Roland

Fodor Sándor Csipike, a gonosz törpe című meseregényének első része a Rusz Lívia által rajzolt képregény formájában (Napsugár, 1964. szeptember). A kép forrása: Arcanum

Rusz Lívia illusztrációja a Csipike, a gonosz törpe című meseregényhez (Ifjúsági Könyvkiadó, Bukarest, 1966 – magángyűjtemény). A kép forrása: Quadro Archivum, digitális feldolgozás: Vécsei Hunor

Rusz Lívia illusztrációja a Csipike, a gonosz törpe című meseregényhez (Ion Creangă Könyvkiadó, Bukarest, 1974 – magángyűjtemény). A kép forrása: Quadro Archivum, digitális feldolgozás: Vécsei Hunor

Rusz Lívia illusztrációja a Csipike, a gonosz törpe című meseregényhez, 1990-es évek (?), magángyűjtemény. A kép forrása: Quadro Archivum, digitális feldolgozás: Vécsei Hunor

RENDELD MEG
A
CIMBORÁT!

- keresd az iskolai terjesztőnél
- érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon
- írd a cimboramail@gmail.com címre

www.cimbora.net

